

# ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

## № 5/2023

### Практичні питання тлумачення окремих термінів Загального стандарту звітності CRS

У цьому інформаційному листі розглянуто практичні питання тлумачення окремих термінів Загального стандарту звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information) (далі – Стандарт або Загальний стандарт звітності CRS).

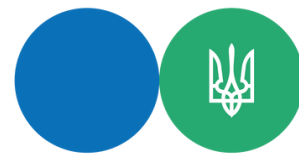
Цей лист має інформаційний характер та не є індивідуальною податковою консультацією, оскільки не базується на особливостях фактичних обставин діяльності конкретної організації. Інформаційний лист ґрунтується на положеннях Податкового кодексу України та Порядку застосування Загального стандарту звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки (Common Standard on Reporting and Due Diligence for Financial Account Information), затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 282, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29 червня 2023 року за №1090/40146 (далі – Порядок або Порядок застосування CRS).





## ЗМІСТ

<b>I. Загальний огляд</b> .....	<b>4</b>
<b>A. Правова основа імплементації Загального стандарту звітності CRS</b> .....	<b>4</b>
<b>Б. Допустимі відхилення від тексту Стандарту під час імплементації його вимог у законодавстві України</b> .....	<b>6</b>
<b>1. Визначення кола організацій, які є підзвітними фінансовими установами та на які поширюються вимоги статті 39-3 Податкового кодексу України</b> .....	<b>7</b>
<b>1.1. Кастодіальна Установа</b> .....	<b>9</b>
1.1.1. Депозитарна діяльність депозитарної установи .....	10
1.1.2. Брокерська та субброкерська діяльність .....	10
1.1.3. Центральний депозитарій цінних паперів .....	11
1.1.4. Діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування .....	12
1.1.5. Діяльність із зберігання активів пенсійних фондів .....	13
<b>1.2. Депозитарні Установи</b> .....	<b>13</b>
1.2.1. Банки .....	14
1.2.2. Кредитні спілки .....	14
1.2.3. Об'єднані кредитні спілки .....	14
1.2.4. Асоціація кредитних спілок .....	15
1.2.5. Небанківські надавачі платіжних послуг, у тому числі філії іноземних платіжних установ .....	15
1.2.6. Послуги з випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними, у тому числі відкриття та обслуговування електронних гаманців .....	16
1.2.7. Надавачі нефінансових платіжних послуг .....	17
1.2.8. Національний банк України .....	17
1.2.9. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, що надають платіжні послуги .....	17
<b>1.3. Інвестиційна Компанія</b> .....	<b>18</b>
1.3.1. Компанія з управління активами .....	20
1.3.2. Корпоративний інвестиційний фонд .....	21
1.3.3. Пайовий інвестиційний фонд .....	23
1.3.4. Інвестиційна фірма .....	24
1.3.5. Діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами .....	25
1.3.6. Клірингова діяльність .....	25
1.3.7. Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю .....	25
1.3.7.1. Управитель ФФБ. Управитель ФОН .....	25
1.3.7.2. Фонд фінансування будівництва (ФФБ) .....	26

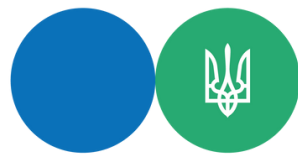


1.3.7.3. Фонд операцій з нерухомістю (ФОН) .....	27
1.3.8. Діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів .....	28
1.3.9. Діяльність з управління активами недержавних пенсійних фондів .....	28
1.3.10. Недержавні пенсійні фонди .....	29
<b>1.4. Визначена Страхова Компанія .....</b>	<b>31</b>
<b>2. Які Організації є Непідзвітними Фінансовими Установами .....</b>	<b>33</b>
<b>2.1. Урядова Організація, Міжнародна Організація, Центральний Банк .....</b>	<b>33</b>
2.1.1. Урядова Організація .....	33
2.1.2. Міжнародна Організація .....	34
2.1.3. Центральний Банк .....	34
<b>2.2. Пенсійні фонди .....</b>	<b>35</b>
2.2.1. Пенсійний Фонд з Широкою Участю .....	35
2.2.2. Пенсійний Фонд з Обмеженою Участю .....	36
2.2.3. Пенсійний Фонд Урядової Організації, Міжнародної Організації або Центрального Банку .....	36
<b>2.3. Кваліфікований Емітент Кредитної Картки .....</b>	<b>36</b>
<b>2.4. Звільнений Інструмент Спільного Інвестування .....</b>	<b>37</b>
2.4.1. Інші непідзвітні фінансові установи з низьким рівнем ризику .....	37
<b>3. Які рахунки та послуги є Фінансовими Рахунками .....</b>	<b>37</b>
<b>3.1. Депозитний рахунок .....</b>	<b>39</b>
3.1.1. Рахунки надавачів платіжних послуг .....	39
3.1.2. Електронні гаманці .....	39
3.1.3. Договори споживчого кредитування (кредитні картки з можливістю поповнення понад суму заборгованості) .....	40
3.1.4. Фінансовий Рахунок для кредитної спілки .....	40
<b>3.2. Кастодіальний рахунок .....</b>	<b>41</b>
3.2.1. Рахунки в цінних паперах .....	42
3.2.2. Рахунок умовного зберігання в цінних паперах .....	42
3.2.3. Договір про управління фінансовими інструментами .....	42
<b>3.3. Частка в капіталі або в боргових зобов'язаннях .....</b>	<b>43</b>
3.3.1. Частка в капіталі КУА та в капіталі організації, що здійснює управління активами недержавних пенсійних фондів .....	43
3.3.2. Частка в капіталі ІСІ, який є Інвестиційною Компанією .....	43



3.3.3. Частка в капіталі пенсійного фонду, який є Інвестиційною Компанією .....	44
3.3.4. Частка в капіталі інвестиційної фірми .....	45
3.3.5. Частка в капіталі фінансової установи, створеної для ухилення від виконання вимог CRS .....	45
<b>3.4. Договір Страхування з Викупною Сумою .....</b>	<b>45</b>
<b>3.5. Договір Ануїтету .....</b>	<b>46</b>
<b>4. Виключений Рахунок .....</b>	<b>47</b>
4.1. Накопичувальний або пенсійний рахунок .....	47
4.2. Непенсійний рахунок з пільговим оподаткуванням .....	48
4.3. Строковий договір страхування життя .....	48
4.4. Рахунок щодо управління спадковим майном .....	49
4.5. Рахунок умовного зберігання (ескроу) .....	49
4.6. Депозитний рахунок, що виникає у зв'язку з поверненням клієнтом коштів понад суму заборгованості .....	50





## I. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

### A. ПРАВОВА ОСНОВА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАГАЛЬНОГО СТАНДАРТУ ЗВІТНОСТІ CRS

19 серпня 2022 року Державна податкова служба України (далі – ДПС) підписала Багатосторонню угоду компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки (далі – Багатостороння угода CRS), яка забезпечує можливість щорічного автоматичного обміну інформацією про визначені види фінансових рахунків між компетентними органами юрисдикцій, які є сторонами вказаної угоди. З офіційним перекладом угоди можна ознайомитись на вебпорталі ДПС за посиланням: [https://tax.gov.ua/data/material/000/496/606248/MCAA\\_CRS\\_of\\_ts\\_yniy\\_pereklad.PDF](https://tax.gov.ua/data/material/000/496/606248/MCAA_CRS_of_ts_yniy_pereklad.PDF).

Відповідно до пункту 1(f) розділу 1 Багатосторонньої угоди CRS, термін «Загальний Стандарт Звітності» означає стандарт автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки в податкових цілях (**що включає Коментарі**), розроблений ОЕСР разом з країнами Великої двадцятки.

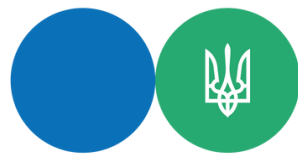
Відповідно до пункту 2 розділу 1 Багатосторонньої угоди CRS, будь-який термін, що починається з великої літери, якщо інше не визначено в цій угоді, матиме те значення, що йому надається у відповідний час згідно із законодавством Юрисдикції, що застосовує угоду, та за умови **що це значення не суперечить значенню у Загальному Стандарті Звітності**. Будь-який термін, не визначений в цій угоді або в Загальному Стандарті Звітності, та якщо інше не впливає з контексту або якщо компетентні органи (в межах, дозволених внутрішнім законодавством) не домовились про спільне тлумачення, буде мати те значення, яке йому надається у відповідний час згідно із законодавством Юрисдикції, яка застосовує угоду, з умовою, **що будь-яке визначення згідно із податковим законодавством відповідної Юрисдикції, переважає над визначенням цього ж терміну згідно з іншими законами такої Юрисдикції**.

**Отже, відповідно до міжнародного договору, терміни можуть тлумачитись відповідно до національного законодавства України лише в тих випадках, якщо вони не визначені Багатосторонньою угодою та Стандартом.**

Розділ 7 Багатосторонньої угоди CRS містить перелік вимог, які Україна зобов'язана виконати для того, щоб угода почала діяти і щоб Україна могла надсилати та отримувати інформацію. Про виконання відповідних умов Україна повідомляє Секретаріат ОЕСР (координуючий орган за угодою) шляхом подання повідомлення. Однією з вимог угоди є надання повідомлення про те, що Юрисдикція має необхідне законодавство для впровадження Стандарту (підпункт 1(a) Розділу 7).

Для забезпечення приєднання України до системи міжнародного обміну інформацією про фінансові рахунки відповідно до Багатосторонньої угоди CRS 20 березня 2023 року Верховною Радою був прийнятий Закон України № 2970-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки», який набрав чинності 28 квітня 2023 року (далі – Закон 2970).

Закон 2970 вносить зміни до Податкового кодексу України (далі - Кодекс) та доповнює його новою статтею 39-3, яка регулює права та обов'язки фінансових агентів, їх клієнтів (власників рахунків) та контролюючих органів (ДПС) у зв'язку зі збором інформації про фінансові рахунки та автоматичного обміну цією інформацією з державами-партнерами за Багатосторонньою угодою CRS.



ДПС є компетентним органом для цілей Багатосторонньої угоди CRS та контролюючим органом, що здійснює контроль за дотриманням платниками податків податкового законодавства України. Нова стаття 39-3 є частиною Кодексу та податкового законодавства та, відповідно, всі підзаконні нормативно-правові акти, які будуть розроблені для забезпечення імплементації Багатосторонньої угоди CRS (зокрема Порядок), є частиною податкового законодавства та не належать до сфери регулювання ринку фінансових послуг. Відтак, виключно ДПС та Мінфін уповноважені давати роз'яснення з питань застосування податкового законодавства у порядку, визначеному Кодексом. Наголошуємо, що ані Кодекс, ані Порядок не впливають на сферу регулювання законодавства у сфері регулювання ринку фінансових послуг та не змінюють його.

Законом вводиться новий термін «Загальний стандарт звітності CRS», який, як і Багатостороння угода, містить пряме посилання на документ ОЕСР, включно з коментарем до Стандарту.

Відповідно до підпункту 14.1.257-1 статті 14 Кодексу, фінансовим агентом є будь-яка особа (крім фізичної особи), **яка відповідає визначенню** звітної фінансової установи України, у значенні, наведеному в Угоді FATCA, та/або **підзвітної фінансової установи відповідно до Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS**, та яка відповідно до цього Кодексу **та інших актів законодавства, ухвалених на виконання положень Угоди FATCA та Багатосторонньої угоди CRS**, зобов'язана застосовувати заходи належної комплексної перевірки до фінансових рахунків, подавати звіт про підзвітні рахунки до контролюючого органу, виконувати інші обов'язки та нести відповідальність за порушення цих обов'язків у порядку, встановленому законом.

Основні вимоги до встановлення фінансовими агентами підзвітних рахунків та подання звітів про підзвітні рахунки для цілей Угоди FATCA та Багатосторонньої угоди CRS визначені статтею 39-3 Кодексу.

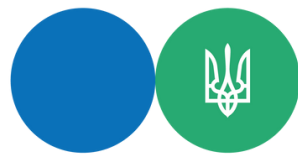
Згідно з підпунктом 39-3.1.2 статті 39-3 Кодексу, для цілей Угоди FATCA та Багатосторонньої угоди CRS терміни, визначені Кодексом, мають застосовуватися та тлумачитися з урахуванням Угоди FATCA, Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS, відповідно у частині, в якій вони не суперечать Угоді FATCA та Загальному стандарту звітності CRS, залежно від того, для цілей якого міжнародного договору застосовується відповідний термін.

Відповідно до підпункту 39-3.1.3 статті 39-3 Кодексу поняття «заходи належної комплексної перевірки» означає для цілей Багатосторонньої угоди CRS – заходи, визначені у розділах II-VII Загального стандарту звітності CRS.

Відповідно до підпункту 39-3.1.4 статті 39-3 Кодексу, Мінфін встановлює порядок застосування Загального стандарту звітності CRS (далі – Порядок застосування CRS). Правила Порядку застосування CRS **включають положення розділів I-VIII Загального стандарту звітності CRS з урахуванням змін та доповнень, допустимих або передбачених зазначеним стандартом.**

Відтак, Кодекс прямо вимагає перенесення до Порядку розділів I-VIII Загального стандарту звітності CRS. Відхилення від положень Стандарту дозволяється виключно для випадків, допустимих Стандартом або прямо передбачених Стандартом.





Звертаємо увагу на те, що у період з 1 липня 2023 року до набрання чинності нормативно-правовим актом, затвердженим відповідно до підпункту 39-3.1.4 пункту 39-3.1 статті 39-3 цього Кодексу (йдеться про Порядок, який набрав чинність 7 липня 2023 року), підзвітні фінансові установи зобов'язані застосовувати правила належної комплексної визначені розділами II-VIII Стандарту з урахуванням правил підпункту 53-1.2 розділу XX Кодексу. Текст Стандарту з коментарем до нього доступні за посиланням: <https://tax.gov.ua/baneryi/crs>.

## Б. ДОПУСТИМИ ВІДХИЛЕННЯ ВІД ТЕКСТУ СТАНДАРТУ ПІД ЧАС ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЙОГО ВИМОГ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Стандарт передбачає право держави дозволити фінансовим установам залучати третіх осіб для збору документів, здійснення належної комплексної перевірки та складання звітності. Зазначене право реалізоване Мінфіном у нормах пункту 4 розділу IV Порядку (надано дозвіл залучати третіх осіб) та у розділі X Порядку (описано, на яких умовах можливе залучення третіх осіб). Іншими прикладами використання Мінфіном права на модифікацію положень Стандарту є надання фінансовим установам права вибору щодо підходу до належної комплексної перевірки (далі - НКП) рахунків у пункті 5 розділу IV Порядку. Отже ці зміни прямо передбачені Стандартом.

Іншими допустимими відхиленнями є перенесення до законодавства (до Порядку) окремих положень та роз'яснень з коментаря до Стандарту для уточнення його положень. Наприклад, норми розділу XII Порядку складаються з положень, що містяться у коментарі. Також коментарі були перенесені до тексту Порядку у визначенні окремих термінів розділу II Порядку (наприклад, «Існуючий Рахунок», «Пасивний дохід»).

Визначення термінів, які використовуються Стандартом, закріплені у Розділі VIII (тобто в передостанньому розділі). Норми розділу VIII Стандарту були перенесені до розділу II Порядку, оскільки затвердження термінології після норм, що регулюють права та обов'язки суб'єктів, суперечило б вимогам нормо-проектувальної техніки. Однак зміна черговості розділів не впливає та не суперечить змісту Стандарту, а тому не порушує його вимоги.

Розділ IX Стандарту зобов'язує юрисдикції (що впроваджують цей стандарт) забезпечити наявність внутрішніх правил та процедур для забезпечення ефективного впровадження процедур належної комплексної перевірки фінансових рахунків, визначення їх підзвітності та подання звітів про підзвітні рахунки до компетентного органу. Як впливає із визначення Стандарту в Багатосторонній угоді та у Законі 2970, Стандарт включає коментарі до нього, які є його невід'ємною частиною та повинні застосовуватись для тлумачення Стандарту. Коментар до Розділу IX Стандарту (пункт 2) вказує, що для забезпечення ефективного впровадження вимог Стандарту юрисдикція (у тому числі Україна) повинна діяти добросовісно, **щоб забезпечити однаковий підхід до застосування та тлумачення положень Стандарту відповідно до коментаря.**



1

## ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА ОРГАНІЗАЦІЙ, ЯКІ Є ПІДЗВІТНИМИ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ ТА НА ЯКІ ПОШИРЮЮТЬСЯ ВИМОГИ СТАТТІ 39-3 ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Норми статті 39-3 Кодексу у частині виконання вимог Багатосторонньої угоди CRS та Загального стандарту звітності CRS застосовуються до осіб, які відповідають визначенню «підзвітна фінансова установа» (див. визначення «фінансовий агент» наведене вище).

Відповідно до Порядку, Фінансовою Установою може бути лише «організація». Організація – будь-яке правове утворення (з чи без статусу юридичної особи). Для цілей CRS усі суб'єкти, які не є фізичними особами, – це організації.

Організація визначає свій статус для CRS самостійно. Цей статус не залежить від того, чи є особа фінансовою установою (має ліцензію) відповідно до законодавства у сфері регулювання ринку фінансових послуг. Законодавство кожної з понад ста юрисдикцій, які є сторонами Багатосторонньої угоди CRS, у сфері регулювання фінансових послуг відрізняється. З урахуванням цього Стандарт розроблено ОЕСР для того, щоб охопити ті види організацій («Фінансові Установи» згідно зі Стандартом), які найчастіше використовуються з метою зберігання або приховання фінансових активів. **Виходячи з багатоманітності видів фінансових установ у різних юрисдикціях, терміни, що вживаються у Стандарті, були сформульовані через набір чітких критеріїв, однакових для всіх юрисдикцій, які імплементують Стандарт.**

Термін «Фінансова Установа» означає Кастодіальну Установу, Депозитарну Установу, Інвестиційну Компанію або Визначену Страхову Компанію, згідно з визначенням, наведеним у підрозділі 1 розділу II Порядку («Терміни, пов'язані з визначенням Підзвітної Фінансової Установи»). Організація вважається Фінансовою Установою, якщо вона відповідає критеріям хоча б для одного з перелічених видів установ.

Той факт, що Організація підпадає під дію законодавчих і нормативних актів України у сфері регулювання ринку фінансових послуг або що над її діяльністю здійснюється нагляд регулятором ринку фінансових послуг (НБУ або НКЦПФР), має значення для того, щоб цю Організацію можна було віднести до Фінансових Установ, але при цьому цей фактор не є визначальним.

Кожна з чотирьох категорій Фінансових Установ визначається через низку критеріїв. **Якщо Організація не відповідає визначенню у жодній категорії, вона (Організація) вважається НФО** (нефінансовою організацією, тобто звичайним клієнтом, чий рахунок потрібно перевіряти шляхом застосування НКП).

Якщо Організація відповідає визначенню **хоча б одного виду** Фінансової Установи, їй потрібно проаналізувати, чи вона не підпадає під виключення, а саме, чи наявні підстави для її визнання Непідзвітною Фінансовою Установою. Якщо таких підстав немає, Фінансова Установа є Підзвітною і зобов'язана стати на облік в ДПС відповідно до правил підпункту 39-3.3 статті 39-3 Кодексу та виконувати інші обов'язки Підзвітної Фінансової Установи (далі – **ПФУ**).



Алгоритм визначення підзвітності для організації наведено нижче:



Термін «Фінансова Установа України» включає організації, які створені за законодавством України та відокремлені підрозділи іноземних організацій, які ведуть в Україні діяльність, що підпадає під визначення діяльності «Фінансової Установи». Саме ці категорії суб'єктів підпадають під юрисдикцію України щодо покладання на них обов'язків, передбачених Стандартом.

Непідзвітними Фінансовими Установами є ті організації, які відповідають одній з категорій, визначених у підрозділі 2 розділу II Порядку, а саме:

- ▶ Урядова Організація, Міжнародна Організація або Центральний Банк, за винятком здійснення ними виплати, що виникла із зобов'язання у зв'язку з комерційною фінансовою діяльністю одного з видів, що здійснюються Визначеною Страховою Компанією, Кастодіальною Установою або Депозитарною Установою;
- ▶ Пенсійний Фонд з Широкою Учасстю; Пенсійний Фонд з Обмеженою Учасстю; Пенсійний Фонд Урядової Організації, Міжнародної Організації або Центрального Банку; або
- ▶ Кваліфікований Емітент Кредитних Карток.

Порядок також передбачає право Мінфіну встановлювати інші категорії організацій, які здійснюють діяльність аналогічну діяльності Непідзвітних Фінансових Установ, передбачених Стандартом. Наразі додаткових категорій Непідзвітних Фінансових Установ специфічних для України не встановлено. Відтак, Фінансова Установа України є Непідзвітною Фінансовою Установою, виключно якщо вона відповідає критеріям організацій, перелічених у підрозділі 2 розділу II Порядку.

Якщо підстав для визнання організації Непідзвітною Фінансовою Установою немає, Фінансова Установа є підзвітною і зобов'язана стати на облік в ДПС відповідно до правил підпункту 39-3.3 статті 39-3 Кодексу та виконувати інші обов'язки Підзвітної Фінансової Установи (далі – **ПФУ**).



## 1.1 КАСТОДІАЛЬНА УСТАНОВА

Термін «Кастодіальна Установа» визначений у підпункті А(4) розділу VIII Стандарту (пункт 4 підрозділу 2 розділу II Порядку) як будь-яка Організація, яка здійснює зберігання (утримання) Фінансових Активів на користь інших в якості суттєвої частки своєї господарської діяльності.

Організація здійснює зберігання (утримання) Фінансових Активів на користь інших в якості суттєвої частки своєї господарської діяльності, якщо валовий дохід Організації, що відноситься до зберігання (утримання) Фінансових Активів та пов'язаних з цим фінансових послуг, **дорівнює або перевищує 20 % валового доходу** Організації протягом коротшого з таких періодів:

- ▶ період у три роки, що завершується 31 грудня (або в останній день звітного періоду для складання фінансової звітності, якщо він відмінний від календарного року), що передує року, в якому проводиться визначення; або
- ▶ період, протягом якого така Організація існує.

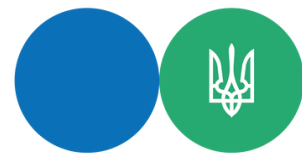
Відповідно до коментаря до визначення терміну «Кастодіальна Установа», «дохід, що відноситься до зберігання Фінансових Активів та пов'язаних з цим фінансових послуг» включає:

- ▶ плату за зберігання, ведення рахунку, а також транзакційні збори;
- ▶ комісії та збори, отримані за виконання та оцінювання транзакцій з цінними паперами щодо Фінансових Активів, що зберігаються;
- ▶ дохід, отриманий від надання кредиту клієнтам щодо Фінансових Активів, що зберігаються (або придбані завдяки такому наданню кредиту);
- ▶ дохід, отриманий від різниці між ціною попиту (бід) та пропозиції (аск) щодо Фінансових Активів, що зберігаються; а також
- ▶ плату за надання фінансових консультативних послуг щодо Фінансових Активів, що зберігаються (або можуть потенційно зберігатись) Організацією; та
- ▶ плату за депозитарно-розрахункове обслуговування.

Для цілей розрахунку співвідношення «доходу, що відноситься до зберігання Фінансових Активів та пов'язаних з цим фінансових послуг» до загального валового доходу організації від усіх видів діяльності використовуються дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності організації за відповідні звітні періоди, зазначені вище: три послідовні календарні роки, що передують року, в якому проводиться визначення (якщо організація існує понад 3 роки); або період існування новоствореної організації (яка існує менше трьох років).

У визначенні «Кастодіальної Установи» використовується інший термін – «Фінансовий Актив», який має значення, визначене у пункті 8 підрозділу 1 розділу II Порядку. Відтак, Організація є такою, що здійснює зберігання (утримання) як Кастодіальна Установа, якщо активи, які вона зберігає є Фінансовими Активами у значенні, наведеному у Порядку.





Порядок містить широке визначення терміну «Фінансовий Актив». Термін «Фінансовий Актив» включає цінний папір (наприклад, частку акцій корпорації; партнерство або частку бенефіціарного власника у партнерстві чи трасті з широкою участю або публічному партнерстві чи трасті; боргові розписки, облігації, боргові зобов'язання або інший документ, що засвідчує боргове зобов'язання), частку у партнерстві, продукцію, своп (наприклад, свопи, базовим активом (показником) яких є процентні ставки, валюта, різниця процентних ставок, максимальні процентні ставки, мінімальні процентні ставки, продукція, свопи на акції, індекс акцій та подібні угоди), Договір Страхування або Договір Ануїтету, або будь-яку частку (включаючи ф'ючерсний або форвардний контракт чи опціон) у цінному папері, участі у партнерстві, продукції, свопі, Договорі Страхування або Договорі Ануїтету. Термін «Фінансовий Актив» не включає неборгову пряму частку у нерухомому майні.

Термін «Фінансовий Актив» повинен тлумачитись широко (як визначено в Порядку) незалежно від наявності схожого визначення у національному (галузевому) законодавстві України або у національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку/ міжнародних стандартах фінансової звітності. Наприклад, більшість фінансових інструментів, перелічених у Законі України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», є Фінансовими Активами у значенні Порядку, але визначення за Порядком є ширшим та його тлумачення не може звужуватись до термінології, яка встановлюється галузевим законодавством, яке не регулює питання застосування CRS.

У підпунктах далі надаються приклади діяльності на ринку фінансових послуг, які можуть мати ознаки діяльності Кастодіальної Установи. Наголошуємо, що наданий перелік **не є вичерпним та відповідність Організації визначенню Фінансової Установи здійснюється виходячи з аналізу фактичної діяльності**, яку вона здійснює.

Див. також коментар до визначення терміну «Фінансовий Актив» у пункті 3.2 цього листа.

### 1.1.1. Депозитарна діяльність депозитарної установи

Юридичні особи, що здійснюють депозитарну діяльність депозитарної установи (ведуть рахунки в цінних паперах для депонентів), можуть відповідати визначенню Кастодіальної Установи, оскільки за характером діяльності ці організації здійснюють зберігання Фінансових Активів, які належать іншим особам. Для того, щоб віднести організацію до категорії «Кастодіальна Установа» діяльність зі зберігання (утримання) Фінансових Активів на користь інших осіб повинна складати суттєву частку господарської діяльності (щонайменше 20% валових доходів) організації (див. коментар вище).

### 1.1.2. Брокерська та субброкерська діяльність

Інвестиційні фірми, які відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» вчиняють правочини з фінансовими інструментами від імені або для клієнта (субброкерська та брокерська діяльність), не вважаються такими, що зберігають Фінансові Активи для інших осіб, якщо у таких правочинах цінні папери зараховуються на рахунки в цінних паперах клієнтів, а не на рахунок в цінних паперах інвестиційної фірми як депонента. Відповідно, здійснення виключно такої діяльності не веде до визнання інвестиційної фірми Кастодіальною Установою. Однак інвестиційна фірма може підпадати під визначення Фінансової Установи, якщо вона відповідає критеріям Інвестиційної Компанії (див. коментар до пункту 1.3 цього листа).

Не є зберіганням Фінансових Активів також укладення інвестиційною фірмою деривативних контрактів від імені або для клієнта, якщо інвестиційна фірма під час укладення контракту виступає посередником та не є стороною деривативного контракту.



### 1.1.3. Центральний депозитарій цінних паперів

Відповідно до законодавства про депозитарну систему, центральний депозитарій цінних паперів (далі – Центральний депозитарій) у порядку, встановленому НКЦПФР, відповідно до отриманих депозитарних активів провадить діяльність з депозитарного обліку та обслуговування обігу цінних паперів, емісія яких здійснюється (здійснена) в Україні та за її межами, та корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах клієнтів відповідно до компетенції щодо обліку цінних паперів, встановленої законом. Клієнтами Центрального депозитарію є емітенти, Національний банк України, депозитарні установи, депозитарії-кореспонденти, клірингові установи, оператори організованих ринків капіталу та інвестиційні фірми.

Депозитарними активами для Центрального депозитарію є глобальні сертифікати цінних паперів і тимчасові глобальні сертифікати цінних паперів, сертифікати знерухомлених цінних паперів на пред'явника, інформація про випущені депозитні сертифікати банків, оформлена відповідно до вимог, встановлених НКЦПФР за погодженням з Національним банком України, а також записи на рахунках у цінних паперах Центрального депозитарію у депозитаріях інших країн та у міжнародних депозитарно-клірингових установах.

До виключної компетенції Центрального депозитарію, зокрема, належить:

- зарахування цінних паперів (крім цінних паперів, віднесених до компетенції Національного банку України) у систему депозитарного обліку, їх облік **та зберігання**, а також списання цінних паперів у зв'язку з їх погашенням та/або анулюванням;
- ведення обліку зобов'язань емітента за цінними паперами власних випусків (крім цінних паперів, віднесених до компетенції Національного банку України) стосовно кожного випуску цінних паперів на підставі депонування глобального сертифіката та/або тимчасового глобального сертифіката;
- зберігання глобальних сертифікатів та тимчасових глобальних сертифікатів (крім глобальних сертифікатів та тимчасових глобальних сертифікатів випусків цінних паперів, віднесених до компетенції Національного банку України);
- складення реєстрів власників іменних цінних паперів (крім цінних паперів, віднесених до компетенції Національного банку України); зберігання інформації про осіб, визначених на надання емітенту реєстру власників іменних цінних паперів;
- відкриття та ведення рахунків у цінних паперах емітентів, Національного банку України, депозитарних установ, депозитаріїв-кореспондентів, осіб, які провадять клірингову діяльність;
- ведення рахунка (рахунків) у цінних паперах депозитарної установи, що припинила свою депозитарну діяльність або якій анульовано відповідну ліцензію за правопорушення на ринках капіталу чи в іншому визначеному Комісією випадку, а також відповідальне зберігання документів, баз даних, копій баз даних, архівів баз даних депозитарної установи, інформації про тих її депонентів, що в установленому порядку не закрили свої рахунки в цінних паперах, та цінних паперів, які обліковувалися на їх рахунках, та подання інформації про стан таких рахунків згідно із законодавством.





Відповідно до законодавства про депозитарну систему, депозитарний договір укладається між депозитарною установою і Центральним депозитарієм або між депозитарною установою і Національним банком України, відповідно до якого Центральний депозитарій та/або Національний банк України веде на рахунку у цінних паперах депозитарної установи **зберігання та облік цінних паперів**, відповідно до встановленої законом компетенції, **права на які та права за якими належать депонентам такої депозитарної установи, у разі зарахування цінних паперів на депозит нотаріуса – відповідному кредиторів та самій депозитарній установі або Національному банку України за цінними паперами, що належать такій депозитарній установі.**

Отже, Центральний депозитарій може мати серед клієнтів такі категорії організацій:

- Організації, які є Фінансовими Установами для цілей Стандарту (депозитарні установи, інвестиційні фірми);
- Національний банк України (теж Фінансова Установа, але як Центральний Банк НБУ є Непідзвітною Фінансовою Установою);
- Емітенти цінних паперів, депозитарії-кореспонденти, клірингові установи, оператори організованих ринків капіталу – організації, які не є Фінансовими Установами, та які не зберігають у Центральному депозитарії активи, які є Фінансовими Активами.

Виходячи з особливостей функціонування депозитарної системи України для цілей Стандарту Кастодіальною Установою, що здійснює зберігання Фінансових Активів (цінних паперів), є та організація, яка має прямі ділові зв'язки з власником активів (депонентом), а саме – депозитарна установа, що укладає договори про обслуговування рахунків в цінних паперах.

При здійсненні обслуговування емітентів цінних паперів Центральний депозитарій не здійснює зберігання Фінансових Активів, оскільки цінні папери власного випуску є зобов'язанням, а не активом для їх емітента.

Враховуючи зазначене, **Центральний депозитарій цінних паперів не вважається Фінансовою Установою, яка «веде» фінансові рахунки, на яких зберігаються Фінансові Активи (цінні папери) для інших осіб, та відповідно, він не є Кастодіальною Установою у значенні Стандарту та не може бути Підзвітною Фінансовою Установою.**

Обов'язки щодо належної комплексної перевірки щодо рахунків, на яких зберігаються цінні папери національної депозитарної системи України, та обов'язки щодо подання звітності про підзвітні рахунки покладаються на депозитарні установи, які здійснюють депозитарну діяльність (ведуть рахунки у цінних паперах).

#### 1.1.4. Діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування

Відповідно до статті 1 Закону України «Про інститути спільного інвестування», активи інституту спільного інвестування (далі – ІСІ) – сформована за рахунок коштів спільного інвестування сукупність майна, об'єктів незавершеного будівництва, майбутніх об'єктів нерухомості та спеціальних майнових прав на них, корпоративних прав, майнових прав і вимог та інших активів, передбачених законами та нормативно-правовими актами НКЦПФР.

Зберігання активів ІСІ у вигляді цінних паперів здійснює банк або юридична особа, що має ліцензію на здійснення депозитарної діяльності зберігача цінних паперів (депозитарної установи), видану НКЦПФР у встановленому порядку.





Депозитарна установа з ліцензією на діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування може відповідати критеріям Кастодіальної Установи, якщо для неї діяльність зі зберігання Фінансових Активів є суттєвою (дохід від зберігання Фінансових Активів та пов'язаних послуг складає щонайменше 20% від валового доходу організації). Зокрема, активи ІСІ можуть складатись з Фінансових Активів і рахунок, на якому вони зберігаються, може вважатись Кастодіальними Рахунком. Грошові кошти не є Фінансовими Активами.

Проте в установи, яка здійснює діяльність із зберігання активів ІСІ, може не виникати зобов'язань зі здійснення НКП щодо фінансових рахунків, якщо усі власники відповідних Кастодіальних Рахунків (КУА та ІСІ) також є Фінансовими Установами (див. детальніше коментар у пункті 1.3 цього листа).

Якщо діяльність із зберігання активів ІСІ поєднується з іншою діяльністю (наприклад, з банківською), то відповідна організація (банк) може вважатись ПФУ за ознаками іншого виду Фінансової Установи (бути Депозитарною Установою), навіть якщо вона не є Кастодіальною Установою.

### 1.1.5. Діяльність із зберігання активів пенсійних фондів

Зберігачем пенсійного фонду є банк, тому така організація є Фінансовою Установою для цілей Стандарту (див. коментар до визначення Депозитарна Установа) незалежно від того, чи відповідає вона визначенню Кастодіальної Установи.

## 1.2

### ДЕПОЗИТАРНІ УСТАНОВИ

Термін «Депозитарна Установа» означає будь-яку Організацію, яка приймає депозити в ході звичайної банківської або подібної діяльності.

Для цілей застосування Порядку Організація вважається такою, що здійснює «банківську або подібну діяльність», якщо в ході своєї звичайної господарської діяльності з клієнтами вона приймає депозити або інші подібні розміщення коштів **та** регулярно здійснює **один або декілька** з наведених нижче видів діяльності:

- надає споживчі, іпотечні, комерційні або інші позики або іншим чином надає умови для відстрочення платежів;
- купує, продає, продає з дисконтом або реструктурує права вимоги за заборгованістю, зобов'язанням щодо виплати в розстрочку, боргові цінні папери, переказні векселі, чеки, тратти, акцепти та інші інструменти, що підтверджують заборгованість;
- видає акредитиви й узгоджує заяви про виплати за ними;
- надає трастові або фідучіарні послуги (довірче управління);
- фінансує операції з іноземною валютою; або
- укладає угоди, купує або відчужує права за угодами фінансового лізингу або активи в лізингу.

Поняття «депозит» не повинно тлумачитись у вузько-юридичному сенсі (у значенні договору банківського вкладу) та, як зазначено в коментарі до визначення «Депозитарної Установи» Стандарту, може включати будь-яке «розміщення коштів» клієнтом в організації. Організації, які лише здійснюють один або декілька видів діяльності, яка кваліфікується як «подібна до банківської», але при цьому **не приймають** «депозити або інші подібні розміщення коштів», не є Депозитарними Установами.

Організація не вважається такою, що здійснює банківську або подібну діяльність, якщо Організація виключно приймає депозити (вкладення) від осіб як забезпечення виконання зобов'язань або заставу у зв'язку з продажем або орендою майна, або подібної фінансової угоди між такою Організацією та особою, яка має депозит у цій Організації.



### 1.2.1. Банки

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків (частина 1 ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність»). Усі банки є Депозитарними Установами для цілей Стандарту.

Стандарт, на відміну від FATCA, не передбачає можливість визначення будь-якого банку непідзвітною фінансовою установою. Усі банки (у тому числі державні) зобов'язані виконувати вимоги Загального стандарту звітності CRS незалежно від того, чи є серед їх клієнтів нерезиденти, та незалежно від розміру залишку або вартості фінансових рахунків, які вони ведуть (CRS не встановлює вартісних порогів для фінансових рахунків).

### 1.2.2. Кредитні спілки

Відповідно до статті 21 Закону України «Про кредитні спілки», кредитна спілка відповідно до статуту:

- приймає вступні та обов'язкові пайові та інші внески від членів спілки;
- надає кредити своїм членам на умовах їх платності, строковості та забезпеченості в готівковій та безготівковій формі;
- залучає на договірних умовах внески (вклади) своїх членів на депозитні рахунки як у готівковій, так і в безготівковій формі;
- надає кредити іншим кредитним спілкам;
- здійснює іншу діяльність, передбачену законом.

Кредитні спілки залучають від своїх членів внески (вклади) на депозитні рахунки, що може вважатись «прийманням депозитів» для цілей застосування визначення «Депозитарної Установи». Надання кредитів (позик) є діяльністю, подібною до банківської. Оскільки кредитні спілки поєднують приймання депозитів з діяльністю подібною до банківською, спілки можуть бути Депозитарними Установами.

Якщо кредитна спілка не підпадає під визначення жодного виду «Непідзвітної Фінансової Установи», то спілка є Підзвітною Фінансовою Установою.

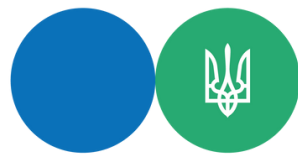
### 1.2.3. Об'єднані кредитні спілки

Об'єднана кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована кредитними спілками на кооперативних засадах з метою сприяння фінансовій стабільності кредитних спілок та об'єднання тимчасово вільних коштів своїх членів для їх взаємокредитування.

Об'єднана кредитна спілка може надавати позики членам об'єднаної спілки – кредитним спілкам, а також залучати внески (вклади) на депозитні рахунки від членів об'єднаної кредитної спілки (за наявності відповідної ліцензії).

Як і кредитна спілка, об'єднана кредитна спілка здійснює приймання депозитів в ході діяльності, подібною до банківської, а тому може бути Депозитарною Установою. Однак, на відміну від кредитної спілки, рахунок, який веде об'єднана кредитна спілка (депозитний рахунок), може відкриватись організаціям, які теж є Депозитарними Установами, а тому такий рахунок не буде підлягати НКП та звітуванню. Якщо всі Фінансові Рахунки, які веде об'єднана кредитна спілка, належать іншим ПФУ, то об'єднана кредитна спілка подає «нульову звітність».





#### 1.2.4. Асоціація кредитних спілок

З метою координації своєї діяльності, надання взаємодопомоги та захисту спільних інтересів кредитні спілки мають право на добровільних засадах створювати місцеві та всеукраїнські асоціації кредитних спілок. Асоціація кредитних спілок утримується виключно за рахунок внесків кредитних спілок – своїх членів і не здійснює підприємницької діяльності, за винятком отримання пасивних доходів у вигляді процентів, дивідендів, страхових виплат і відшкодувань та роялті. Асоціація має право розміщувати вільні кошти на депозитних рахунках у банківських установах та в об'єднаній кредитній спілці.

Якщо асоціація кредитних спілок не залучає вклади (депозити) від членів асоціації або від інших організацій, то асоціація не є Депозитарною Установою, оскільки не здійснює «приймання депозитів» у ході діяльності, подібної до банківської. Розміщення асоціацією власних коштів в інших Фінансових Установах не є діяльністю, що веде до визнання асоціації Депозитарною Установою, оскільки під час розміщення власних коштів асоціація діє як клієнт іншої установи та, відповідно, є власником рахунку.

#### 1.2.5. Небанківські надавачі платіжних послуг, у тому числі філії іноземних платіжних установ

Організації, які є надавачами платіжних послуг відповідно до Закону України «Про платіжні послуги» (далі – Закон про платіжні послуги), за певних умов, можуть вважатись Депозитарними Установами. Для встановлення того, чи здійснює Організація банківську або подібну діяльність, потрібно враховувати характер її фактичної діяльності.




Платіжні установи, оператори поштового зв'язку та установи електронних грошей мають право надавати всі або окремі фінансові платіжні послуги за умови визначення відповідних фінансових платіжних послуг у ліцензії відповідно до Закону про платіжні послуги та включення таких осіб до реєстру.

Види платіжних послуг визначені у статті 5 Закону про платіжні послуги. Платіжні послуги можуть, зокрема, надаватись з або без відкриття платіжних рахунків. Виходячи з визначення терміну «Депозитарна Установа», ключовим критерієм для визнання Організацією такою, що здійснює діяльність подібну до банківської, є «приймання депозитів (подібне розміщення коштів)» від третіх осіб (клієнтів). Як зазначалось, поняття «депозит» не повинно застосовуватись у вузько-юридичному сенсі та може охоплювати усі види залучення коштів, які за своєю правовою природою є подібними до банківських рахунків.

Для виконання платіжних операцій з коштами (крім електронних грошей) небанківські надавачі платіжних послуг мають право відкривати користувачам платіжні рахунки, якщо вони отримали право на надання фінансових платіжних послуг, передбачених пунктами 1-3 частини першої статті 5 Закону про платіжні послуги, а саме:

- 1) послуги із зарахування готівкових коштів на рахунки користувачів, а також усі послуги щодо відкриття, обслуговування та закриття рахунків (крім електронних гаманців);
- 2) послуги із зняття готівкових коштів з рахунків користувачів, а також усі послуги щодо відкриття, обслуговування та закриття рахунків (крім електронних гаманців);
- 3) послуги з виконання платіжних операцій із власними коштами користувача з рахунку/на рахунок користувача (крім платіжних операцій з електронними грошима), у тому числі:



-  а) виконання кредитового переказу;
-  б) виконання дебетового переказу;
-  в) виконання іншої платіжної операції, у тому числі з використанням платіжних інструментів.

Відповідно до статті 22 Закону про платіжні послуги, платіжна установа, установа електронних грошей, оператор поштового зв'язку має право на підставі ліцензії на надання фінансових платіжних послуг надавати користувачам на умовах кредиту кошти для виконання платіжних операцій з рахунку/на рахунок користувача, крім платіжних операцій з електронними грошима.

**Організації, які на підставі відповідної ліцензії відкривають та ведуть платіжні рахунки**, вважаються такими що приймають «депозити в ході звичайної банківської або подібної діяльності», а тому є **Депозитарними Установами для цілей Стандарту**.

**Філії іноземних платіжних установ, які здійснюють аналогічну діяльність (мають право надавати платіжні послуги з відкриттям платіжних рахунків), є Фінансовими Установами України, а тому також підпадають під вимоги статті 39-3 Кодексу як Депозитарні Установи.**

Організації, які здійснюють виключно переказ коштів без відкриття рахунків та/або надають послуги з емісії платіжних інструментів та/або здійснення еквайрингу платіжних інструментів **(або поєднують виключно зазначені види діяльності та не ведуть платіжні рахунки)** не вважаються Депозитарними Установами, оскільки вони не приймають депозити чи інші інвестиції (кошти) від клієнтів.

### **1.2.6. Послуги з випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними, у тому числі відкриття та обслуговування електронних гаманців**

Відповідно до статті 57 Закону про платіжні послуги, емітентами електронних грошей в Україні можуть бути виключно такі особи: банки; установи електронних грошей; філії іноземних платіжних установ; оператори поштового зв'язку; Національний банк України; органи державної влади, органи місцевого самоврядування.

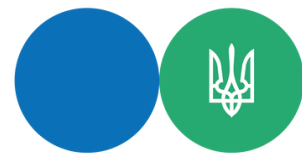
Установа електронних грошей – юридична особа, яка на підставі отриманої ліцензії набула право на надання платіжної послуги з випуску та виконання платіжних операцій з електронними грошима.

Якщо емісію електронних грошей здійснює банк, він є Фінансовою Установою для цілей Стандарту, як зазначалось вище. Надання додатково послуг з випуску електронних грошей та платіжних послуг з електронними грошима не впливає на статус банку як Підзвітної Фінансової Установи, але може впливати на перелік видів Фінансових Рахунків, які він веде (див. коментарі у розділі 3 цього листа).

Оператор поштового зв'язку може вважатись Депозитарною Установою, якщо виконуються вимоги наведені у пункті 1.2.5 вище (якщо оператор веде платіжні рахунки).

Водночас, якщо організація надає **виключно послуги з випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними**, у тому числі відкриття та обслуговування електронних гаманців, **та не поєднує цю діяльність з іншими видами платіжних послуг**, вказаними у статті 5 Закону про платіжні послуги, така установа електронних грошей не є Депозитарною Установою з огляду на таке.





Відповідно до частини 12 статті 59 Закону про платіжні послуги, випуск електронних грошей не вважається діяльністю із залучення депозитів або залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо їх повернення.

Відповідно до статті 22 цього ж Закону, платіжна установа, установа електронних грошей, оператор поштового зв'язку має право на підставі ліцензії на надання фінансових платіжних послуг надавати користувачам на умовах кредиту кошти для виконання платіжних операцій з рахунку/на рахунок користувача, **крім платіжних операцій з електронними грошима**. Отже, законодавство прямо забороняє установі електронних грошей кредитувати платіжні операції з електронними грошима. Закон також прямо забороняє надавати електронні гроші у позику та здійснювати іншу діяльність з ними «подібну до банківської» (на відміну від платіжних установ, які ведуть платіжні рахунки).

Отже, виключно емісія електронних грошей в обмін на грошові кошти (у тому числі з відкриттям електронних гаманців) не є прийняттям депозитів в ході звичайної банківської або подібної діяльності.

Проте поєднання діяльності з надання послуги з випуску **електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними**, у тому числі відкриття та обслуговування електронних гаманців, **з іншими видами платіжних послуг**, може мати наслідком визнання організації Фінансовою Установою (Депозитарною Установою). Встановлення статусу ПФУ здійснюється виходячи з аналізу фактичної діяльності організації.

### 1.2.7. Надавачі нефінансових платіжних послуг

Надання виключно нефінансових платіжних послуг не вважається прийняттям депозитів у ході звичайної банківської чи подібної діяльності, а тому не веде до визнання організації Депозитарною Установою.

### 1.2.8. Національний банк України

Національний банк України не є Підзвітною Фінансовою Установою як Центральний Банк (вид Непідзвітної Фінансової Установи), якщо тільки він не буде надавати послуги Депозитарної Установи, Кастодіальної Установи або Визначеної Страхової Компанії на користь клієнтів (споживачів) за винагороду з метою отримання прибутку. Плата за надання адміністративних послуг, що стягується на умовах, визначених законом, не вважається винагородою за надання послуг на користь клієнтів з метою отримання прибутку.

### 1.2.9. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, що надають платіжні послуги

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які відповідно до Закону про платіжні послуги надають окремі види фінансових платіжних послуг, не є ПФУ, оскільки вони вважаються Урядовими Організаціями та, відповідно, Непідзвітними Фінансовими Установами. Як і у випадку з Центральним Банком, Урядова Організація може бути ПФУ, якщо вона надає послуги Депозитарної Установи, Кастодіальної Установи або Визначеної Страхової Компанії на користь клієнтів (споживачів) за винагороду з метою отримання прибутку. Плата за надання адміністративних послуг, що стягується на умовах, визначених законом, не вважається винагородою від клієнтів з метою отримання прибутку.



## 1.3

## ІНВЕСТИЦІЙНА КОМПАНІЯ

Термін «Інвестиційна Компанія» означає будь-яку Організацію:

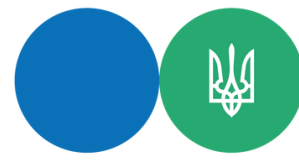
- ✓ (а) яка під час власної господарської діяльності переважно здійснює один або декілька із зазначених нижче видів діяльності або операцій на користь чи від імені замовника:
  - 1) торгівля інструментами грошового ринку (чеками, векселями, депозитними сертифікатами, деривативами тощо); іноземною валютою; інструментами, базовим показником яких є курс обміну, відсоткова ставка та індекси; обіговими цінними паперами; або товарними ф'ючерсами;
  - 2) управління індивідуальним та колективним портфелем цінних паперів; або
  - 3) інвестування, адміністрування чи управління Фінансовими Активами або грошовими коштами в інший спосіб від імені інших осіб; або
- ✓ (б) валовий дохід якої переважно відноситься до інвестування, реінвестування у Фінансові Активи або торгівлі Фінансовими Активами, якщо Організація перебуває під управлінням іншої Організації, яка є Депозитарною Установою, Кастодіальною Установою, Визначеною Страховою Компанією або Інвестиційною Компанією, визначеною в абзаці (а) вище.

Як зазначалось, Порядок містить широке визначення терміну «Фінансовий Актив». Термін «**Фінансовий Актив**» включає цінний папір (наприклад, частку акцій корпорації; партнерство або частку бенефіціарного власника у партнерстві чи трасті з широкою участю або публічному партнерстві чи трасті; боргові розписки, облігації, боргові зобов'язання або інший документ, що засвідчує боргове зобов'язання), частку у партнерстві, продукцію, своп (наприклад, свопи, базовим активом (показником) яких є процентні ставки, валюта, різниця процентних ставок, максимальні процентні ставки, мінімальні процентні ставки, продукція, свопи на акції, індекс акцій та подібні угоди), Договір Страхування або Договір Ануїтету, або будь-яку частку (включаючи ф'ючерсний або форвардний контракт чи опціон) у цінному папері, участі у партнерстві, продукції, свопі, Договорі Страхування або Договорі Ануїтету. Термін «Фінансовий Актив» не включає неборгову пряму частку у нерухомому майні.

Термін «Фінансовий Актив» повинен тлумачитись широко (як визначено в Порядку) незалежно від наявності схожого визначення у національному (галузевому) законодавстві України. **До фінансових активів належать, серед іншого, частки в українських товариствах з обмеженою відповідальністю та договори позики (тобто не обов'язково, щоб боргові зобов'язання існували у формі цінних паперів).**

**Отже, для цілей застосування Порядку існує два типи Інвестиційних Компаній:**

- ✓ **тип А** – це Організації, які самостійно здійснюють види діяльності, передбачені пунктами (1) – (3) абзацу (а) з визначення вище;
- ✓ **тип Б** – це Організації, які переважно отримують дохід від інвестування у Фінансові Активи, та якими управляють інші Фінансові Установи, у тому числі Інвестиційна Компанія типу А.



Організація вважається такою, що перебуває «під управлінням» іншої Організації, якщо ця інша Організація прямо або опосередковано через іншого постачальника послуг здійснює управління щодо будь-якого виду діяльності або операцій, визначених в абзаці (а) визначення для Інвестиційної Компанії типу А, від імені Організації, якою управляють. Проте Організація не вважається такою, що управляє іншою Організацією, якщо перша Організація не має свободи розсуду під час прийняття рішень щодо управління активами цієї іншої Організації (повністю або частково).

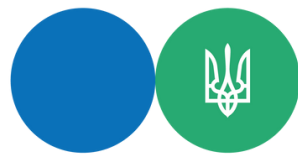
Організація вважається такою, що здійснює один або декілька видів діяльності або операцій, описаних для Інвестиційної Компанії типу А, як переважну господарську діяльність, або валовий дохід Організації вважається таким, що відноситься переважно до інвестування, реінвестування або торгівлі Фінансовими Активами для цілей класифікації як Інвестиційна Компанія типу Б, якщо валовий дохід Організації, що відноситься до відповідної діяльності, дорівнює або перевищує 50 % валового доходу Організації протягом коротшого з таких періодів: період у три роки, що завершується 31 грудня, що передує року, в якому проводиться визначення; або період, протягом якого така Організація існує.

Звертаємо увагу, що відповідно до коментаря до визначення «Інвестиційна Компанія» (що важливо для розуміння цілей впровадження такого виду Фінансової Установи в Стандарті), зазвичай, Організація вважається Інвестиційною Компанією, якщо вона функціонує або позиціонує себе як Інструмент Спільного Інвестування, фонд взаємних інвестицій (*mutual fund*), біржовий інвестиційний фонд (*exchange traded funds*), приватний інвестиційний фонд (*private equity fund*), фонд хеджування (*hedge fund*), інвестиційний венчурний фонд (*venture capital fund*), фонд для викупу за рахунок запозичень (*leveraged buy-out fund*), **або будь-який подібний інструмент інвестування, інвестиційна стратегія якого полягає в інвестуванні, реінвестуванні або торгівлі Фінансовими Активами.** Організація, яка в якості суттєвої частки своєї господарської діяльності здійснює інвестування, адміністрування або управління прямої участі в нерухомому майні, не пов'язаної з утворенням боргу (*non-debt direct interest in real property*), від імені інших осіб (наприклад, траст, що спеціалізується на інвестиціях у нерухомість) не буде вважатися Інвестиційною Компанією.

Термін «Інвестиційна Компанія» не включає організацію, яка є Активною НФО, тому що відповідає будь-якому з таких критеріїв:

- 1) переважно вся діяльність такої організації складається з утримання (повністю або частково) акцій, що знаходяться в обігу, або надання фінансування та послуг одному або декільком дочірнім компаніям, які здійснюють господарську діяльність, відмінну від діяльності Фінансової Установи, за винятком того, що Організація не вважається такою (Активною НФО), якщо вона функціонує (або позиціонується) як інвестиційний фонд, такий як фонд з приватним капіталом, венчурний фонд, фонд з викупом у кредит чи будь-який інвестиційний механізм, метою якого є придбання чи фінансування компаній, та потім отримання частки участі у таких компаніях в якості капітальних активів для інвестиційних цілей;
- 2) організація поки не здійснює підприємницьку діяльність та не має історії попередньої діяльності, але інвестує капітал в активи з наміром займатися іншою діяльністю, ніж Фінансова Установа, за умови, що організація не може підпадати під це виключення з дати, що настає після спливу 24 місяців з дати створення Організації;





- 3) організація не була Фінансовою Установою протягом останніх п'яти років та наразі знаходиться у процесі ліквідації своїх активів чи реорганізації з метою продовження чи відновлення операцій у межах господарської діяльності, іншої ніж діяльність Фінансової Установи;
- 4) організація в основному займається операціями фінансування та хеджування з/для Пов'язаних Організацій, які не є Фінансовими Установами, та не надає послуг з фінансування та хеджування будь-якій Організації, яка не є Пов'язаною Організацією, за умови, що група будь-яких таких Пов'язаних Організацій в основному займається іншою діяльністю, ніж діяльність Фінансової Установи.

### 1.3.1. Компанія з управління активами

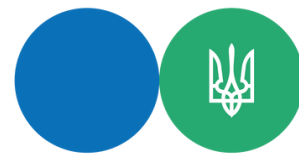
Згідно зі статтею 66 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (далі – Закон про ринки капіталу) діяльність з управління активами інституційних інвесторів – це професійна діяльність учасника ринків капіталу – компанії з управління активами, що провадиться нею за винагороду від свого імені або на підставі відповідного договору з інституційними інвесторами, чи професійна діяльність учасника ринків капіталу – іншої фінансової установи, що провадиться нею на підставі договору з емітентом іпотечних облігацій. Діяльність з управління активами інституційних інвесторів включає такі види діяльності: 1) діяльність з управління активами; 2) діяльність з управління іпотечним покриттям.

Інституційні інвестори – **це інвестори у фінансові інструменти, які є інститутами спільного інвестування (пайовими та корпоративними інвестиційними фондами), інвестиційними фондами, взаємними фондами інвестиційних компаній, недержавними пенсійними фондами, фондами банківського управління, страховими компаніями, іншими фінансовими установами, що здійснюють операції з фінансовими активами в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок таких осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - також за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів (ч. 2 статті 4 Закону про ринки капіталу).**

Оскільки компанія з управління активами (КУА) здійснює діяльність з управління активами (у тому числі може здійснювати управління «Фінансовими Активами» у значенні, наданому Порядком) від свого імені (у випадку пайового фонду) або від імені корпоративного фонду на підставі договору з таким фондом, **КУА є Інвестиційною Компанією типу А, що здійснює «інвестування, адміністрування чи управління Фінансовими Активами або грошовими коштами в інший спосіб від імені інших осіб».**

Порядок у визначенні терміну «Інвестиційна Компанія» не обмежує коло осіб, від імені яких діє Організація здійснюючи «управління фінансовими активами». Відтак для цілей визначення «Інвестиційної Компанії» такими особами можуть бути, у тому числі, інституційні інвестори.

Відповідно до частини 6 статті 63 Закону України «Про інститути спільного інвестування» (далі – Закон про ІСІ), у відносинах з третіми особами компанія з управління активами **корпоративного фонду** повинна діяти **від імені** та в інтересах такого фонду **на підставі договору про управління активами.**



У контексті **пайового фонду** словосполучення «від імені» (on behalf of) не повинно тлумачитись як таке, що обмежує випадки управління «Фінансовими Активами» виключно діями (правочинами) КУА від імені іншої особи (в англійській мові є більш вузьке поняття “in the name of/ in somebody’s name” яке означає, що особа діє від імені іншої особи у юридичному сенсі у відносинах представництва). Оскільки відповідно до законодавства України, пайовий фонд не є юридичною особою та відповідно окремим суб’єктом права, в законодавстві використовується формулювання «діє за рахунок активів пайового фонду», а не «діє від імені пайового фонду чи його інвесторів». Проте особливості правового статусу пайового фонду відповідно до чинного законодавства України не повинні використовуватись для звуженого тлумачення Стандарту, якщо це протирічить цілям Стандарту.

### 1.3.2. Корпоративний інвестиційний фонд

Корпоративний інвестиційний фонд (корпоративний фонд) є юридичною особою, яка утворюється у формі акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування. Діяльність із спільного інвестування – діяльність, яка провадиться в інтересах учасників (учасника) інституту спільного інвестування та за рахунок інституту спільного інвестування **шляхом вкладення коштів спільного інвестування в активи інституту спільного інвестування.**

Відтак, залежно від класифікації фонду (що впливає на склад його активів), діяльність із спільного інвестування може передбачати вкладення коштів спільного інвестування в Фінансові Активи або «інвестування в Фінансові Активи» (що є діяльністю Інвестиційної Компанії типу Б).

Відповідно до ч. 1 статті 14 Закону про ІСІ, управління активами корпоративного фонду на підставі відповідного договору здійснює **компанія з управління активами.** Відповідно до ч. 1 статті 15 Закону про ІСІ, «органами корпоративного фонду є загальні збори та наглядова рада. Утворення органів корпоративного фонду, не передбачених Законом про ІСІ, забороняється.».

Відповідно до ч. 6 статті 63 Закону про ІСІ, у відносинах з третіми особами компанія з управління активами корпоративного фонду повинна діяти **від імені та в інтересах** такого фонду на підставі договору про управління активами.

Відтак, для здійснення корпоративним фондом його виключної діяльності залучення КУА є обов’язковим. Водночас, КУА зобов’язана управляти активами корпоративного фонду в межах, визначених інвестиційною декларацією. Відповідно до ч. 2 статті 64 Закону про ІСІ, компанія з управління активами під час провадження діяльності з управління активами інституту спільного інвестування не має права: «набувати за рахунок активів інституту спільного інвестування майно та цінні папери тих видів, що не передбачені інвестиційною декларацією інституту спільного інвестування». Проте КУА має свободу розсуду (дискрецію) під час прийняття рішень щодо управління активами корпоративного фонду в межах, визначених інвестиційною декларацією, яка відповідно до закону, визначає «основні напрями та обмеження інвестиційної діяльності інституту спільного інвестування та є невід’ємною складовою частиною регламенту інституту спільного інвестування, додатком до договору про управління активами корпоративного фонду».

Оскільки корпоративний фонд має обмежену дієздатність (не має виконавчого органу, який має право укладати правочини від імені фонду як юридичної особи) та обов’язково залучає КУА для ведення єдиної дозволеної законом діяльності, корпоративний фонд є Організацією, що **перебуває під управлінням іншої Організації, яка є Інвестиційною Компанією типу А (тобто КУА).**





Для визначення корпоративного фонду як Інвестиційної Компанії недостатньо лише факту управління КУА активами корпоративного фонду. **Другою умовою є «валовий дохід повинен переважно відноситись до інвестування у Фінансові Активи».**

У визначенні терміну «Інвестиційна Компанія» вказано, що валовий дохід Організації вважається таким, що відноситься переважно до інвестування, реінвестування або торгівлі Фінансовими Активами, якщо валовий дохід Організації, що відноситься до відповідної діяльності, дорівнює або перевищує 50 % валового доходу Організації протягом коротшого з таких періодів: (1) період у три роки, що завершується 31 грудня, що передує року, в якому проводиться визначення; або (2) період, протягом якого така Організація існує.

**«Дохід від інвестування, реінвестування або торгівлі Фінансовими Активами»** – будь-який дохід за даними бухгалтерського обліку та фінансової звітності щодо ІСІ, який можна віднести до операцій з Фінансовими Активами (незалежно від методу обліку активу).

Відповідно до підпункту 3 пункту 2 розділу XI Порядку, Організація, що відповідає визначенню Інвестиційної Компанії, вважається Підзвітною Фінансовою Установою з дати, що визначається за такими правилами:

- з дати реєстрації регламенту інституту спільного інвестування, якщо відповідно до інвестиційної декларації понад 50 % загальної вартості активів інституту спільного інвестування не може інвестуватись в активи, інші ніж Фінансові Активи, або
- з дати затвердження фінансової звітності Організації або її іншої звітності, на підставі якої можливо встановити виконання Організацією критеріїв для її визнання Підзвітною Фінансовою Установою, та яка складається відповідно до законодавства, що регулює діяльність Організації.

«Інша звітність, яка складається відповідно до законодавства, що регулює діяльність Організації» у випадку ІСІ - це звітність, яку КУА зобов'язана скласти щодо ІСІ та/або подавати НКЦПФР/ оприлюднювати (наприклад, довідка про склад, структуру та вартість активів фонду, що дозволяє встановити структуру активів, та виділити серед них Фінансові Активи).

Відтак, корпоративний фонд може вважатись «Інвестиційною компанією»:

- ✓ 1) З дати реєстрації регламенту ІСІ, якщо фонд створюється для виключного або переважного інвестування його коштів в цінні папери та інші Фінансові Активи (при цьому ІСІ є Інвестиційною Компанією одразу з дати реєстрації регламенту, та не потрібно додатково аналізувати фінансову звітність такого фонду щодо структури його активів та доходів);
- ✓ 2) В інших випадках – з дати затвердження річної фінансової звітності, яка встановлює, що щонайменше 50% доходів фонду було отримано від володіння/операцій з активами, що є Фінансовими Активами.

У випадку, описаному у пункті 2, якщо корпоративний інвестиційний фонд створюється починаючи з 1 липня 2023 року, для визначення структури доходів фонду потрібно аналізувати фінансову звітність за перший звітний період, який завершується 31 грудня календарного року, протягом якого було створено фонд. Якщо за даними цієї звітності перевищено 50-відсотковий поріг щодо доходів від інвестування у Фінансові Активи, то фонд є ПФУ з дати затвердження такої першої звітності (не потрібно чекати ще три роки, для встановлення статусу фонду як ПФУ). Якщо за даними першого звітного періоду поріг не досягнуто, потрібно аналізувати фінансову звітність фонду щороку допоки не буде встановлено перевищення порогового значення протягом трьох послідовних календарних років.

Якщо корпоративний інвестиційний фонд створено до 1 липня 2023 року, для встановлення його статусу як ПФУ у 2023 році потрібно аналізувати структуру доходів та активів фонду за звітні періоди (календарні роки), починаючи з 2020 календарного року до 2022 календарного року включно. Якщо під час визначення статусу фонду у 2023 році поріг щодо доходів від інвестування у Фінансові Активи протягом 2020 – 2022 років не перевищено, потрібно надалі щороку аналізувати фінансову звітність фонду доки не буде встановлено перевищення порогового значення протягом трьох послідовних календарних років (див. приклад на рисунку 1).

Рис.1 Приклад: визначення статусу ПФУ проводиться у 2023 році:



Виходячи з визначення терміну «Фінансові Активи», не є Інвестиційними Компаніями ті фонди, більшість активів яких складають прямі майнові права на нерухоме майно, торгові марки або інші матеріальні активи, які не є «Фінансовими Активами». Звертаємо увагу, що частка в капіталі юридичної особи (у тому числі ТОВ), яка володіє нерухомим майном, теж вважається Фінансовим Активом.

### 1.3.3. Пайовий інвестиційний фонд

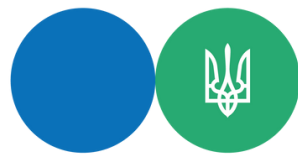
Відповідно до ч. 1 статті 41 Закону про ІСІ, «пайовий фонд – сукупність активів, що належать учасникам такого фонду на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні компанії з управління активами та обліковуються нею окремо від результатів її господарської діяльності.». Пайовий фонд не є юридичною особою та не має правосуб'єктності відповідно до чинного законодавства України. Укладаючи договори за рахунок активів пайового фонду, компанія з управління активами діє від свого імені в інтересах пайового фонду з обов'язковим зазначенням у таких договорах реквізитів фонду (ч. 2 статті 43 Закону про ІСІ).

Відповідно до Стандарту, термін «Організація» означає юридичну особу або **правове утворення**, такі як корпорація, партнерство, траст або фонд.

Для цілей Стандарту особа може бути або фізичною особою або Організацією. Будь-яке правове утворення, яке не є фізичною особою, є Організацією. Відтак, пайовий фонд завжди є Організацією для цілей Стандарту.

Пайовий фонд як Організація перебуває «під управлінням» КУА, яка є Інвестиційною Компанією. Відтак, як і корпоративний фонд, пайовий фонд є Інвестиційною Компанією типу Б, якщо відповідно до фінансової звітності, складеної КУА для пайового фонду, щонайменше 50% доходів фонду отримано від володіння або операцій з Фінансовими Активами. Аргументи та порядок встановлення статусу фонду як ПФУ аналогічні описаним для корпоративних фондів.





### 1.3.4. Інвестиційна фірма

Відповідно до ч. 1 статті 44 Закону про ринки капіталу, діяльність з торгівлі фінансовими інструментами провадиться інвестиційними фірмами, які створюються у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, для яких операції з фінансовими інструментами є **виключним видом діяльності, крім випадків, передбачених законом.**

Інвестиційна фірма має право поєднувати діяльність з торгівлі фінансовими інструментами з визначеними законом видами додаткових послуг, серед яких: зберігання фінансових інструментів та коштів клієнтів в рамках провадження депозитарної діяльності депозитарної установи, розпорядження фінансовими інструментами та коштами клієнта, які є предметом забезпечення (включаючи користування правами за цінними паперами в інтересах клієнта); надання клієнтам кредитів та позик для укладення за участю або посередництвом такої інвестиційної фірми деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів; надання клієнтам консультацій з питань фінансування їхньої господарської діяльності, стратегії розвитку, інших пов'язаних питань, надання послуг та консультацій щодо реорганізації або купівлі корпоративних прав юридичних осіб; здійснення валютних операцій; проведення інвестиційних досліджень та фінансового аналізу або надання будь-яких інших загальних рекомендацій, пов'язаних з проведенням операцій з фінансовими інструментами; послуги, пов'язані з андеррайтингом; надання гарантій щодо виконання зобов'язань перед третіми особами за договорами, що укладаються від імені клієнта такої інвестиційної фірми.

Враховуючи можливість поєднання інвестиційною фірмою зазначених видів діяльності, її класифікація як Фінансової Установи повинна здійснюватися з урахуванням фактичної діяльності організації. Діяльність інвестиційної фірми може мати ознаки Інвестиційної Компанії та/або Кастодіальної Установи (див. коментар до визначення «Кастодіальна Установа»).

Нагадуємо, що Інвестиційна Компанія буває двох типів: тип А передбачає здійснення організацією визначеного виду або видів діяльності самостійно; тип Б передбачає здійснення організацією діяльності під управлінням іншої Фінансової Установи.

Під час проведення аналізу операцій інвестиційної фірми щодо відповідності визначенню терміну Інвестиційна Компанія за типом А важливо враховувати, що кожен з наступних видів діяльності повинен **здійснюватися на користь або від імені третіх осіб (замовника):**

- торгівля інструментами грошового ринку (чеками, векселями, депозитними сертифікатами, деривативами тощо); іноземною валютою; інструментами, базовим показником яких є курс обміну, відсоткова ставка та індекси; обіговими цінними паперами; або товарними ф'ючерсами;
- управління індивідуальним та колективним портфелем цінних паперів; або
- інвестування, адміністрування чи управління Фінансовими Активами або грошовими коштами в інший спосіб від імені інших осіб.

Відтак, здійснення **дилерської діяльності** може не вважатись операціями, які віднесені Стандартом до діяльності Інвестиційної Компанії типу А, оскільки дилер вчиняє правочини від свого імені та за власний рахунок.

Субброкерська діяльність, брокерська діяльність та діяльність з управління портфелем фінансових інструментів, що здійснюється на користь клієнтів інвестиційної фірми, може вести до визначення останньої Інвестиційною Компанією типу А, якщо така діяльність є для інвестиційної фірми переважною господарською діяльністю.

Нагадуємо, що Організація вважається такою, що здійснює один або декілька видів діяльності або операцій, визначених для Інвестиційної Компанії типу А, як переважну господарську діяльність, якщо валовий дохід Організації, що відноситься до відповідної діяльності, дорівнює або перевищує 50 % валового доходу Організації протягом коротшого з таких періодів: період у три роки, що завершується 31 грудня, що передуює року, в якому проводиться визначення; або період, протягом якого така Організація існує.

Інвестиційне консультування, андеррайтинг та діяльність з розміщення з або без надання гарантій не веде до визнання інвестиційної фірми Інвестиційною Компанією, якщо фірма не поєднує ці види діяльності з іншими операціями.

### 1.3.5. Діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами

Діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами не належить до видів діяльності, що здійснює Інвестиційна Компанія, за умови, що відповідна організація не здійснює інші дозволені законом операції, які можуть вести до її визнання Фінансовою Установою цього чи іншого виду.

### 1.3.6. Клірингова діяльність

Клірингова діяльність (якщо це виключна діяльність організації) не веде до визнання організації Інвестиційною Компанією. Проте організація, що здійснює клірингову діяльність, може бути Кастодіальною Установою, якщо вона здійснює зберігання (утримання) Фінансових Активів на користь інших осіб та дохід від операцій, пов'язаних з таким зберіганням складає щонайменше 20% доходу організації.

### 1.3.7. Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю

#### 1.3.7.1. Управитель ФФБ. Управитель ФОН

Відповідно до ст. 67 Закону про ринки капіталу, діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю – це професійна діяльність учасника ринків капіталу – управителя, що провадиться ним за винагороду від свого імені на підставі відповідних договорів (відповідного договору) щодо управління майном з установниками (установником) управління майном. Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю регулюється Законом України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю», Законом про ринки капіталу та іншими актами законодавства, якими регулюються фінансові механізми здійснення інвестиції у будівництво.

Фонд операцій з нерухомістю (далі – ФОН) – це **кошти**, отримані управителем ФОН в управління, а **також нерухомість та інше майно, спеціальне майнове право на об'єкти інвестування** та доходи, набуті від управління цими коштами, в тому числі **спеціальне майнове право** на об'єкти інвестування та **права вимоги**, набуті за договорами про участь у фонді фінансування будівництва. Метою створення ФОН є отримання доходу власниками сертифікатів цього ФОН, в тому числі шляхом участі спільного інвестора ФОН у фонді фінансування будівництва.





Фонд фінансування будівництва (далі – ФФБ) – це **кошти**, передані управителю ФФБ в управління, які використані чи будуть використані управителем у майбутньому на умовах правил фонду та договорів про участь у ФФБ. Метою створення ФФБ є **отримання довірителями ФФБ у власність житла**.

Відповідно до коментаря до визначення «Інвестиційна Компанія», організація, яка в якості суттєвої частки своєї господарської діяльності здійснює **інвестування, адміністрування або управління прямої участі в нерухомому майні**, не пов'язаної з утворенням боргу (*non-debt direct interest in real property*), від імені інших осіб (наприклад, траст, що спеціалізується на інвестиціях у нерухомість) не буде вважатися Інвестиційною Компанією.

Якщо управління ФОН або ФФБ є єдиною діяльністю управителя, така діяльність не вважається діяльністю Інвестиційної Компанії типу А, оскільки управління коштами ФФБ або ФОН здійснюється управителем з метою інвестиції у нерухоме майно (ФФБ та ФОН) та/або отримання доходу від такого майна (ФОН).

Враховуючи правила суміщення професійної діяльності на ринках капіталу, управитель ФФБ або ФОН може бути Фінансовою Установою у значенні, наведеному у Порядку (наприклад, іншого виду, ніж Інвестиційна Компанія). Зокрема, якщо управителем ФОН є банк, то банк є Депозитарною Установою. Класифікація організації як Фінансової Установи для цілей Стандарту здійснюється виходячи з її фактичної діяльності з урахуванням правил суміщення, встановлених законодавством у сфері регулювання ринків фінансових послуг.

### 1.3.7.2. Фонд фінансування будівництва (ФФБ)

Фонд фінансування будівництва – це кошти, передані управителю ФФБ в управління довірителями або довірителем з метою отримання довірителями ФФБ у власність житла. ФФБ є об'єктом управління майном у системі фінансово-кредитних механізмів ФФБ та ФОН, що знаходиться в довірчій власності управителя (довірчого власника).

Для цілей застосування Порядку ФФБ є Організацією. Установником управління майна є довіритель ФФБ, який укладає договір про участь в ФФБ. Довірителем ФФБ може бути фізична або юридична особа, або спільний інвестор ФОН.

Управитель здійснює управління майном відповідно до правил фонду та договору управління майном. Суб'єкти системи фінансово-кредитних механізмів не мають права втручатися в дії управителя щодо здійснення управління майном, окрім довірителів у разі виявлення ними фактів нецільового управління майном, переданим управителю за договором управління майном, шляхом подання йому відповідного письмового звернення.

Довіритель ФФБ вносить грошові кошти управителю ФФБ з метою набуття майнових прав на об'єкт інвестування. Об'єкт інвестування – квартира або приміщення соціально-побутового призначення (вбудовані в житлові будинки або окремо розташовані нежитлові приміщення, гаражний бокс, машиномісце тощо) в об'єкті будівництва, яке після завершення будівництва стає окремим майном. Встановлення правовідносин між довірителем та управителем здійснюється на підставі договору про участь у ФФБ, за яким у довірителя виникає право вимоги на цей об'єкт інвестування в майбутньому.





Якщо довіритель сплачує частково ціну закріпленого за ним об'єкта інвестування, управитель забезпечує проведення державної реєстрації обтяження речових прав на об'єкт інвестування на користь довірителя. Управитель забезпечує проведення державної реєстрації спеціального майнового права на об'єкт інвестування на ім'я довірителя, який повністю сплатив ціну закріпленого за ним об'єкта інвестування та зобов'язується, за умови виконання довірителем своїх зобов'язань за договором про участь у ФФБ, включити довірителя до переліку довірителів, яким забудовник у подальшому **зобов'язаний передати у власність закріплені за ними об'єкти інвестування.**

Права вимоги, які виникають у довірителя за договором про участь в ФФБ на різних етапах виконання договору, є різновидами речових прав на нерухоме майно, на які поширюються гарантії встановлені Законом України «Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому».

Пряма неборгова частка у нерухомому майні не є Фінансовим Активом у значенні, наданому Порядком. Відтак, з урахуванням особливостей фінансування будівництва з використанням механізмів ФФБ, діяльність ФФБ як Організації, спрямована на інвестування коштів з метою набуття майнових прав на нерухоме майно для довірителів, не може вважатись діяльністю Інвестиційної Компанії, оскільки ФФБ не здійснює інвестування, реінвестування або торгівлю Фінансовими Активами.

### 1.3.7.3. Фонд операцій з нерухомістю (ФОН)

Фонд операцій з нерухомістю створюється з метою отримання прибутку від операцій з нерухомим майном. Права установників управління майном ФОН засвідчуються пайовими цінними паперами – сертифікатами ФОН.

Залучені до ФОН кошти управитель ФОН використовує в інтересах власників сертифікатів на умовах управління майном для здійснення операцій з нерухомістю в порядку, визначеному правилами ФОН, з метою отримання прибутку. Під операціями з нерухомістю розуміються дії управителя ФОН щодо використання майна ФОН шляхом:

1) фінансування будівництва на умовах договору із забудовником для подальшого **набуття управителем ФОН у власність** споруджених об'єктів будівництва **або здійснення управителем ФОН операцій з набутими правами вимоги на профінансовані об'єкти будівництва**, або отримання коштів від забудовника у розмірі та в порядку, встановлених договором; та/або

2) участі у ФФБ для подальшого набуття управителем ФОН у власність проінвестованих об'єктів інвестування або подальшого набуття спеціального майнового права та права вимоги на проінвестовані об'єкти інвестування та здійснення операцій відповідно до закону з проінвестованими об'єктами інвестування, щодо яких зареєстровано спеціальне майнове право або обтяження речових прав на користь управителя ФОН, який сплатив частково ціну об'єкта інвестування.

З об'єктами будівництва та/або об'єктами інвестування, набутими управителем ФОН у власність, управитель ФОН має право здійснювати такі операції: передача в платне користування третім особам, продаж, здійснення інших операцій, не заборонених законодавством.

Організація, валовий дохід якої в основному відноситься до інвестування, реінвестування або торгівлі нерухомим майном, не вважається Інвестиційною Компанією (незалежно від того, чи здійснюється щодо неї професійне управління), оскільки нерухомість не є Фінансовим Активом (див. коментар до розділу VIII Стандарту, параграф 17). Якщо ж Організація має частку в іншій Організації, яка безпосередньо володіє нерухомим майном, така частка вважається Фінансовим Активом, а валовий дохід, отриманий від такої частки, необхідно брати до уваги при визначенні того, чи відповідатиме Організація визначенню Інвестиційної Компанії.





Оскільки сертифікат ФОН не дає учаснику ФОН право на частку в активах управителя ФОН, який є власником нерухомого майна, діяльність ФОН не передбачає здійснення операцій з Фінансовими Активами, а тому ФОН не є Інвестиційною Компанією у значенні Стандарту.

Сертифікат ФОН є Фінансовим Активом, яким володіє учасник ФОН та який може зберігатись на Кастодіальну Рахунку (див. коментар до визначення «Кастодіальний Рахунок»).

### 1.3.8. Діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів

Адміністратором недержавного пенсійного фонду може бути:

- юридична особа, яка надає професійні послуги з адміністрування недержавних пенсійних фондів (професійний адміністратор);
- юридична особа – одноосібний засновник корпоративного пенсійного фонду, який прийняв рішення про самостійне здійснення адміністрування такого фонду;
- компанія з управління активами.

Юридична особа, яка здійснює виключно діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів, не є Інвестиційною Компанією, оскільки не здійснює управління фінансовими активами або грошовими коштами, або інші види діяльності Інвестиційної Компанії типу А.

Якщо діяльність адміністратора недержавного пенсійного фонду **поєднується з іншими видами** діяльності (наприклад, з діяльністю компанії з управління активами), то оцінка статусу організації та відповідно класифікація суб'єкта як Фінансової Установи повинна здійснюватися виходячи з її фактичної діяльності.

### 1.3.9. Діяльність з управління активами недержавних пенсійних фондів

Управління активами недержавних пенсійних фондів може здійснюватися такими особами:

- компанією з управління активами;
- банком щодо активів створеного ним корпоративного пенсійного фонду у разі, якщо він не виконує функції зберігача цього фонду;
- Національним банком України щодо активів створеного ним корпоративного пенсійного фонду;
- професійним адміністратором, який отримав ліцензію на провадження діяльності з управління активами.

До складу активів пенсійного фонду належать: активи у грошових коштах, активи в цінних паперах, інші активи згідно із законодавством. Управління Фінансовими Активами та грошовими коштами на користь третіх осіб є діяльністю Інвестиційної Компанії.

Враховуючи зазначені обмеження щодо суб'єктів, які мають право отримати ліцензію на управління активами недержавних пенсійних фондів, їх діяльність (окрім НБУ) може підпадати під визначення діяльності Фінансової Установи (не обов'язково лише Інвестиційної Компанії).

### 1.3.10. Недержавні пенсійні фонди

Відповідно до підпункту 14.1.116 статті 14 Кодексу, недержавне пенсійне забезпечення – пенсійне забезпечення, яке здійснюється недержавними пенсійними фондами, страховими організаціями та банками відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» та/або страховими організаціями за договорами страхування довічної пенсії відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та/або страховиками за договорами страхування додаткової пенсії відповідно до підпункту 14.1.522 пункту 14.1 статті 14 Кодексу.

Відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» (далі – Закон про НПЗ), недержавний пенсійний фонд (далі – пенсійний фонд) – юридична особа, створена відповідно до Закону про НПЗ, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у визначеному законами України порядку.

Недержавний пенсійний фонд (далі – пенсійний фонд) є Організацією для цілей Стандарту.

Відповідно до ст.6 Закону НПЗ, пенсійні фонди створюються на підставі рішення засновника (зборів засновників) та не мають на меті одержання прибутку на користь одноосібного засновника або для його подальшого розподілу між засновниками. Недержавне пенсійне забезпечення є для пенсійних фондів виключним видом діяльності. Проведення пенсійними фондами іншої діяльності, не передбаченої вказаним законом, забороняється.

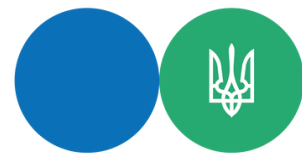
Активи пенсійного фонду (пенсійні активи) формуються з внесків учасників фонду та інших дозволених законом надходжень. Як зазначалось, до пенсійних активів входять цінні папери (які є Фінансовими Активами) та грошові кошти. Пенсійний фонд здійснює недержавне пенсійне забезпечення учасників фонду шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністратором пенсійного фонду та вкладниками такого фонду.

Пенсійні активи, що накопичуються у пенсійному фонді, можуть бути використані виключно для цілей інвестиційної діяльності фонду, виконання зобов'язань фонду перед його учасниками та оплати витрат, пов'язаних із здійсненням недержавного пенсійного забезпечення, а саме:

- ▶ інвестування відповідно до вимог Закону про НПЗ з метою отримання доходу на користь учасників фонду;
- ▶ виконання договорів виплати пенсії на визначений строк, укладених з учасниками фонду, та для здійснення одноразових пенсійних виплат, передбачених законом;
- ▶ оплати договорів страхування довічної пенсії та договорів страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду, укладених із страховою організацією;
- ▶ покриття дозволених законом витрат.

Використання пенсійних активів для інших цілей забороняється.





Інвестиційна декларація визначає інвестиційну політику фонду. В інвестиційній декларації відображаються основні напрями інвестування пенсійних активів та обмеження інвестиційної діяльності з пенсійними активами, встановлені в межах загальних вимог та обмежень інвестиційної діяльності, визначених законом. Інвестиційна декларація є обов'язковою для застосування особами, що здійснюють управління активами пенсійного фонду.

Якщо щонайменше 50% доходу, отриманого пенсійним фондом від інвестування, складає дохід від інвестицій в цінні папери чи інші Фінансові Активи, фонд може відповідати визначенню Інвестиційної Компанії типу Б, оскільки перебуває під управлінням іншої Фінансової Установи (компанії з управління активами).

Аналіз відповідності діяльності фонду ознакам Інвестиційної Компанії здійснюється з урахуванням показників фактичної діяльності фонду за попередні три календарні роки (див. визначення терміну «Інвестиційна Компанія»). Для визначення статусу фонду для цілей застосування Порядку не має значення те, що певні його функції здійснюють інші суб'єкти (адміністратор фонду та компанія з управління активами).

Якщо фонд не відповідає визначенню Інвестиційної Компанії, в подальшому потрібно щорічно аналізувати річну фінансову звітність фонду для перевірки відповідності його діяльності визначенню Інвестиційної Компанії (див. пункт 1.3.2 цього листа). Пенсійні фонди, які не відповідають критеріям Інвестиційної Компанії, не є ПФУ та не зобов'язані виконувати обов'язки, передбачені статтею 39-3 Кодексу. Щодо таких фондів (які не є ПФУ) не потрібно встановлювати їх відповідність визначенню Непідзвітної Фінансової Установи.

Якщо пенсійний фонд все ж відповідає визначенню Інвестиційної Компанії, він може звільнитись від виконання обов'язків ПФУ, якщо відповідає визначенню щонайменше одного виду Непідзвітної Фінансової Установи.

За видами пенсійні фонди можуть утворюватися як відкриті пенсійні фонди, корпоративні пенсійні фонди та професійні пенсійні фонди.

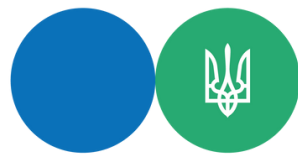
### **Відкритий пенсійний фонд**

Відкритий пенсійний фонд – недержавний пенсійний фонд, учасниками якого можуть бути будь-які фізичні особи незалежно від місця та характеру їх роботи. Учасниками відкритого пенсійного фонду може стати будь-яка фізична особа, у тому числі іноземець. Закон про НПЗ не встановлює обмежень щодо максимальних розмірів щорічних пенсійних внесків до фонду від одного вкладника та/або учасника. Враховуючи відсутність законодавчих обмежень щодо участі у фонді та щодо максимального розміру пенсійних внесків, відкритий пенсійний фонд може не відповідати ані визначенню «Пенсійного Фонду з Широкою Учасністю», ані «Пенсійного Фонду з Обмеженою Учасністю».

Якщо виходячи з фактичної діяльності фонду він є Інвестиційною Компанією (щонайменше 50% доходів фонду складають доходи від інвестування у Фінансові Активи) та не відповідає визначенню Непідзвітної Фінансової Установи, фонд є ПФУ та зобов'язаний виконувати обов'язки передбачені статтею 39-3 Кодексу.

Для пенсійного фонду, який є Інвестиційною Компанією, Фінансовим Рахунком є частка в капіталі фонду, тобто частка кожного учасника фонду в його пенсійних активах – пенсійні кошти, які обліковується на індивідуальному пенсійному рахунку кожного учасника. Пенсійний фонд може покласти обов'язки з виконання обов'язків фонду як ПФУ на адміністратора фонду в договірному порядку, оскільки саме адміністратор укладає пенсійні контракти та веде облік індивідуальних пенсійних рахунків.





Звертаємо увагу на те, що, навіть якщо пенсійний фонд є ПФУ, у нього може не бути Фінансових Рахунків, якщо умови пенсійних контрактів та пенсійних схем відповідають визначенню Виключеного Рахунку (див. критерії для «накопичувального або пенсійного рахунка») у пункті 4.1 цього листа.

ПФУ, яка не має «Фінансових Рахунків» протягом звітного календарного року, подає «нульову» звітність, але зобов'язана щорічно перевіряти умови надання послуг (умов пенсійного забезпечення) на предмет наявності таких, що відповідають визначенню Фінансового Рахунку.

### **Корпоративний пенсійний фонд**

Корпоративний пенсійний фонд – недержавний пенсійний фонд, засновником якого є юридична особа-роботодавець або декілька юридичних осіб-роботодавців та до якого можуть приєднуватися роботодавці-платники.

Якщо виходячи з фактичної діяльності фонду він є Інвестиційною Компанією (щонайменше 50% доходів фонду складають доходи від інвестування у Фінансові Активи) та не відповідає визначенню Непідзвітної Фінансової Установи, фонд є ПФУ та зобов'язаний виконувати обов'язки передбачені статтею 39-3 Кодексу.

### **Професійний пенсійний фонд**

Професійний пенсійний фонд – пенсійний фонд, засновником (засновниками) якого можуть бути організації роботодавців, їх об'єднання, об'єднання громадян, професійні спілки, їх об'єднання або фізичні особи, пов'язані за родом їх професійної діяльності (занять), визначеної у статуті фонду. Учасниками такого фонду можуть бути виключно фізичні особи, пов'язані за родом їх професійної діяльності (занять), визначеної у статуті фонду, а також фізичні особи, які є працівниками організацій роботодавців, їх об'єднань, членами або працівниками професійних спілок, їх об'єднань, які створили такий фонд.

Професійний пенсійний фонд може бути Непідзвітною Фінансовою Установою, якщо відповідає критеріям «Пенсійного Фонду з Широкою Участю» або «Пенсійного Фонду з Обмеженою Участю». Якщо виходячи з фактичної діяльності фонду він є Інвестиційною Компанією (щонайменше 50% доходів фонду складають доходи від інвестування у Фінансові Активи) та не відповідає визначенню Непідзвітної Фінансової Установи, фонд є ПФУ та зобов'язаний виконувати обов'язки передбачені статтею 39-3 Кодексу.

## **1.4**

### **ВИЗНАЧЕНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ**

Термін «Визначена Страхова Компанія» означає будь-яку Організацію, яка є страховою компанією (або холдинговою компанією страхової компанії), яка укладає або зобов'язана здійснювати платежі відповідно до Договору Страхування з Викупною Сумою або Договору Ануїтету.

Відповідно до пункту 23 коментаря до розділу VIII Стандарту, «страхова компанія» є Організацією (i), яка регулюється як страховий бізнес відповідно до законів, нормативно-правових актів або практики будь-якої юрисдикції, в якій ця Організація здійснює свою комерційну діяльність; (ii) валовий дохід якої (наприклад, валова сума страхових премій і валовий дохід від інвестицій), одержаний від страхування, перестрахування та Договорів Ануїтету за попередній календарний рік перевищує 50 % від загального валового доходу за такий рік; або (iii) сукупна вартість активів якої, пов'язаних зі страхуванням, перестрахуванням та Договорами Ануїтету, на будь-який момент попереднього календарного року перевищує 50 % від загальної суми активів на будь-який момент впродовж такого року.





З урахуванням зазначеного, для цілей застосування Порядку страховою компанією є страховик, який здійснює страхову діяльність на території України відповідно до Закону України «Про страхування» № 85/96-ВР від 7 березня 1996 року (далі – Закон про страхування).

Для того щоб класифікувати страхову компанії (страховика) як «Визначену Страхову Компанію» для цілей застосування Порядку (Підзвітною Фінансовою Установою є не будь-яка страхова компанія, а лише Визначена Страхова Компанія) необхідно виконання однієї з наступних умов:

- 1) Страховик сам укладає Договори Страхування з Викупною Сумою або Договори Ануїтету (**тобто необов'язково, щоб страховик укладав обидва види договорів**), або
- 2) Страховик (або його холдингова компанія) зобов'язаний здійснювати платежі відповідно до Договору Страхування з Викупною Сумою або Договору Ануїтету.

Відтак, визначення страховика як Фінансової Установи (Визначеної Страхової Компанії) для цілей Стандарту прямо впливає з виду страхових послуг (продуктів), які він надає, або з наявності зобов'язання здійснювати виплати за такими продуктами. Визначеною Страховою Компанією є лише той страховик, який веде «Фінансові Рахунки» у значенні Стандарту. Фінансовими Рахунками є «Договір Страхування з Викупною Сумою» або «Договір Ануїтету».

Відповідно до Стандарту, термін «Договір Ануїтету» означає договір, згідно з умовами якого емітент зобов'язується здійснювати виплати протягом періоду часу, визначеного частково або в цілому, з урахуванням очікуваної тривалості життя однієї або декількох фізичних осіб. Термін також включає договір, який вважається Договором Ануїтету згідно із законодавством, нормативною базою або практикою юрисдикції, у якій його було укладено, та згідно з яким емітент зобов'язується здійснювати виплати протягом визначеної кількості років.

Термін «Договір Страхування з Викупною Сумою» означає договір страхування (відмінний від договору перестрахування збитків між двома страховими компаніями), що має Викупну Суму. Термін «Викупна Сума» означає більше з наступного: (1) суму, яку власник полісу має право отримати у разі відмови або розірвання договору (визначену до вирахування штрафу за дострокове припинення договору страхування або заборгованості за кредитом), та (2) суму, у межах якої власник полісу може отримати кредит від страховика відповідно до або на підставі договору.

Відповідно до пунктів 23-24 коментаря до розділу VIII Стандарту, більшість компаній зі страхування життя зазвичай вважатимуться Визначеними Страховими Компаніями. Організації, які не укладають Договори Страхування з Викупною Сумою або Договори Ануїтету і не зобов'язані здійснювати платежі відповідно до умов таких договорів, так само як і більшість компаній, що не займаються страхуванням життя, більшість холдингових компаній, страхових компаній і страхові брокери не будуть Визначеними Страховими Компаніями.

Отже, страховики, які здійснюють страхування життя, можуть вважатись Визначеними Страховими Компаніями, виключно якщо вони або самі укладають Договори Страхування з Викупною Сумою або Договори Ануїтету, або якщо вони зобов'язані здійснювати за ними виплати.

## 2

**ЯКІ ОРГАНІЗАЦІЇ Є НЕПІДЗВІТНИМИ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ**

Нагадуємо, що вимоги статті 39-3 Кодексу поширюються на організації, які є ПФУ. У визначенні «Підзвітна Фінансова Установа» прямо вказано, що ПФУ не включає жодну Організацію, яка є Непідзвітною Фінансовою Установою (далі - НпФУ).

НпФУ включає кілька категорій суб'єктів, кожен з яких визначений через набір критеріїв. Для оцінки відповідності одній з категорій НпФУ організація повинна відповідати усім умовам, які визначено у підрозділі 2 розділу II Порядку щодо конкретного типу НпФУ.

Якщо Організація не є Фінансовою Установою у значенні підрозділу 1 розділу II Порядку, аналізувати відповідність Організації критеріям НпФУ не потрібно, оскільки така Організація за визначенням не є підзвітною.

## 2.1

**УРЯДОВА ОРГАНІЗАЦІЯ, МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ, ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК**

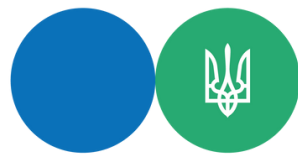
Фінансова Установа, яка є Урядовою Організацією, Міжнародною Організацією або Центральним Банком, є Непідзвітною Фінансовою Установою, окрім як щодо виплати, що виникла із зобов'язання у зв'язку з комерційною фінансовою діяльністю одного з видів, що здійснюються Визначеною Страховою Компанією, Кастодіальною Установою або Депозитарною Установою. Таким чином, наприклад, Центральний Банк, який здійснює комерційну фінансову діяльність, таку як виконання функцій посередника від імені осіб, не виступаючи при цьому в ролі Центрального Банку, не є Непідзвітною Фінансовою Установою щодо платежів, одержаних у зв'язку з рахунком, який відкритий для такої діяльності.

**2.1.1. Урядова Організація**

Термін «Урядова Організація» визначено як уряд юрисдикції, будь-який політичний підрозділ юрисдикції (який, для уникнення сумнівів, включає штат, провінцію, округ або муніципалітет) або будь-яке агентство чи структуру, що повністю належить юрисдикції, або будь-кому (одному чи більше) з перерахованих. Ця категорія складається також з невід'ємних частин, підконтрольних організацій та політичних підрозділів юрисдикції. Тобто Урядовою Організацією є органи державної влади та місцевого самоврядування, а також установи або організації, які ними створюються для виконання функцій, покладених на них законодавством.

Терміни Урядова Організація, а також «невід'ємна частина» та «підконтрольний суб'єкт» вимагають, щоб жодна частина доходу відповідного суб'єкта не спрямовувалась на користь приватних осіб. У підпункті 3 пункту 8 підрозділу 2 розділу II Порядку роз'яснюється, що дохід може вважатись таким, що спрямовується на користь приватних осіб, якщо дохід отримується шляхом використання урядової організації для ведення господарської діяльності, такої як комерційний банківський бізнес, що передбачає надання фінансових послуг приватним особам (тобто дохід спрямовується на користь приватних осіб через використання урядової організації як каналу особистих інвестицій).





«Дохід не вважається таким, що спрямовується на користь приватних осіб, якщо такі особи є визначеними бенефіціарами урядової програми, та програмні заходи здійснюються для широкого загалу та стосуються загального добробуту» потрібно розглядати як розподіл бюджетних коштів через органи державної влади, органи місцевого самоврядування або створені ними установи чи організації під час виконання ними визначених законом функцій таких як, наприклад, соціальні виплати, виплати на охорону здоров'я, тощо, відповідно до вимог чинного законодавства України.

### 2.1.2. Міжнародна Організація

Термін «Міжнародна Організація», згідно з визначенням, означає будь-яку міжнародну організацію або повністю контрольоване нею агентство, або її структуру. Це визначення включає будь-яку міжурядову організацію (включаючи наднаціональну організацію): (1) яка складається в основному з урядів; (2) яка фактично має штаб-квартиру в юрисдикції або має істотно подібну угоду з юрисдикцією; та (3) дохід якої не спрямовується на користь приватних осіб (див. що вважається «доходом спрямованим на користь приватних осіб» вище).

Домовленості, які за своєю суттю подібні до домовленостей штаб-квартир, включають, наприклад, угоди, які надають в юрисдикції привілеї та імунітети відділенням або керівним органам організації (наприклад, структурному підрозділу або місцевому чи регіональному офісу).

### 2.1.3. Центральний Банк

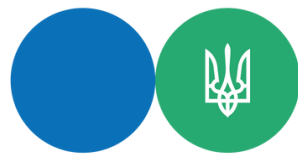
«Центральний Банк» означає установу, яка згідно із законом або санкцією уряду є головним органом влади, відмінним від уряду юрисдикції, що здійснює емісію інструментів, призначених для обігу як валюта.

Відповідно до статті 7 Закону України «Про Національний банк України», Національний банк монопольно здійснює емісію національної валюти України та організує готівковий грошовий обіг. «Згідно з законом» включає Закон України «Про Національний банк України» та Конституцію України, які регулюють правовий статус НБУ. Відтак, НБУ вважається «Центральним Банком» у значенні, наданому Порядком, та, відповідно, є Непідзвітною Фінансовою Установою.

Правовий статус НБУ відповідає критеріям «Центрального Банку» для цілей Порядку, незважаючи на різницю у формулюваннях Стандарту («головний орган влади») та законодавства України («орган державного управління»). Ключовим критерієм є саме право Центрального Банку здійснювати емісію грошової одиниці. Нагадуємо, що термін «Центральний Банк» також поширюється на відокремлені підрозділи центральних банків інших юрисдикцій, які можуть здійснювати діяльність на території України (див. визначення «Фінансова Установа України»).

Проте НБУ не буде вважатись НпФУ під час надання ним послуг одного з видів, що здійснюються Визначеною Страховою Компанією, Кастодіальною Установою або Депозитарною Установою для третіх осіб з метою отримання прибутку. Таким чином, якщо НБУ буде здійснювати комерційну фінансову діяльність, таку як виконання функцій посередника від імені інших осіб, або іншу діяльність звичайного банку, не виступаючи при цьому в ролі Центрального Банку, то НБУ не буде Непідзвітною Фінансовою Установою щодо платежів, одержаних у зв'язку з рахунком, який відкритий для такої комерційної діяльності.

Плата за надання адміністративних послуг (наприклад, за видачу ліцензій), що стягується на умовах, визначених законом, не вважається винагородою за надання послуг на користь клієнтів з метою отримання прибутку.



## 2.2 ПЕНСІЙНІ ФОНДИ

### 2.2.1. Пенсійний Фонд з Широкою Учасстю

Порядок надає визначення терміну «Пенсійний Фонд з Широкою Учасстю» як фонду, створеного для цілей надання компенсацій при виході на пенсію, втраті працездатності чи смерті, або будь-якої комбінації цих цілей вигодонабувачам, **які є теперішніми або колишніми працівниками (або особами, призначеними такими працівниками) одного або більше роботодавців, як винагороди за надані працівниками послуги, за умови, що такий фонд:**

- 1) не має єдиного вигодонабувача, який має право на понад п'ять відсотків активів фонду;
- 2) підлягає державному регулюванню та надає звітну інформацію ДПС; та
- 3) відповідає щонайменше **одній з чотирьох вимог**, перерахованих в підпункті 3 пункту 6 підрозділу 2 розділу II Порядку (тобто фонд користується податковими пільгами щодо інвестиційного доходу; або більшість внесків надходить від роботодавців-спонсорів; або розподіл або вилучення коштів з фонду дозволяються тільки після настання конкретних подій; або розмір внеску, який можуть зробити співробітники, обмежений).

У другій умові (яка є обов'язковою для виконання) під «звітною інформацією ДПС» потрібно розглядати наявність встановленої законодавством вимоги щодо подання фондом податкової звітності до ДПС, у якій повідомляється перелік вигодонабувачів (учасників) фонду та сума пенсійних внесків. Звертаємо увагу на те, що Стандарт вимагає **щоб звітність про розміри пенсійних внесків подавав фонд (або адміністратор фонду), а не роботодавець-спонсор**, який сплачує пенсійні внески за працівника, чи сам працівник.

Якщо звітність, яка дозволяє встановити перелік вигодонабувачів (учасників) пенсійного фонду, подається не до податкового органу, а до іншого органу державної влади (наприклад, до регулятора ринку фінансових послуг), то друга умова може вважатись виконаною, якщо податковий орган має право отримати відповідну інформацію від регулятора у порядку, передбаченому чинним законодавством.

**Оскільки чинним законодавством не передбачено обов'язку для недержавних пенсійних фондів подавати до ДПС або до НКЦПФР звітність, в якій би розкривалась інформація про усіх учасників фонду та про суму накопичених на їх користь пенсійних коштів на індивідуальних пенсійних рахунках (щодо кожного учасника фонду), умова 2 щодо таких фондів не виконується. Відтак, без виконання умови 2 недержавний пенсійний фонд не може вважатись Пенсійним Фондом з Широкою Учасстю.**

Нагадуємо, що навіть якщо пенсійний фонд є ПФУ у нього може не бути Фінансових Рахунків, якщо умови пенсійних контрактів та пенсійних схем відповідають визначенню Виключеного Рахунку (див. критерії для «накопичувального або пенсійного рахунка»). ПФУ, яка не має «Фінансових Рахунків» протягом звітного календарного року, подає «нульову» звітність.



### 2.2.2. Пенсійний Фонд з Обмеженою Учасстю

Термін «Пенсійний Фонд з Обмеженою Учасстю» означає фонд, створений для надання допомоги у разі виходу на пенсію, втрати працездатності або смерті вигодонабувачам, **які є теперішніми або колишніми працівниками (або особами, призначеними такими працівниками) одного або кількох роботодавців**, як винагорода за надані працівниками послуги, за таких умов:

- 1) фонд має менше ніж 50 учасників;
- 2) фонд фінансується одним або кількома роботодавцями, які не є Інвестиційними Компаніями або Пасивними НФО;
- 3) внески працівника та роботодавця до фонду (крім переказів активів з накопичувальних та пенсійних рахунків, які є Виключеними Рахунками) обмежуються прив'язкою до суми заробленого доходу та компенсації працівника відповідно
- 4) учасники, які не є резидентами України, не мають права на понад 20 % активів фонду; та
- 5) Фонд підлягає державному регулюванню та надає звітну інформацію до ДПС.

Для класифікації пенсійного фонду як Пенсійного Фонду з Обмеженою Учасстю необхідне виконання **всіх умов, перелічених вище**. Див. коментар вище щодо виконання умови про «надання звітної інформації до ДПС».

### 2.2.3. Пенсійний Фонд Урядової Організації, Міжнародної Організації або Центрального Банку

Термін «Пенсійний Фонд Урядової Організації, Міжнародної Організації або Центрального Банку» означає фонд, створений Урядовою Організацією, Міжнародною Організацією або Центральним Банком для надання компенсацій у разі виходу на пенсію, втрати працездатності або смерті вигодонабувачам або учасникам, які є теперішніми або колишніми працівниками (або особами, призначеними такими працівниками), або які не є теперішніми або колишніми працівниками, якщо виплати, що надаються таким вигодонабувачам або учасникам, здійснюються як винагорода за особисті послуги, що надаються Урядовій Організації, Міжнародній Організації або Центральному Банку.

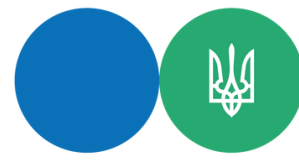
До вказаної категорії НпФУ може належати зокрема, але не виключно, корпоративний недержавний пенсійний фонд НБУ.

Пенсійний фонд України є центральним органом виконавчої влади та не є ПФУ, але належить до іншої категорії НпФУ – Урядова Організація.

## 2.3

### КВАЛІФІКОВАНИЙ ЕМІТЕНТ КРЕДИТНОЇ КАРТКИ

Кваліфікованим емітентом кредитної картки є організація, яка відповідає визначенню Фінансової Установи виключно тому, що під час повернення наданих організацією позикових коштів споживач має право здійснити платіж, що перевищує суму заборгованості. Тобто окрім зазначеної діяльності емітент кредитних карток не здійснює іншої діяльності, характерної для Фінансової Установи будь якого виду.



Кредитна картка є електронним платіжним засобом, емісію якого здійснюють надавачі платіжних послуг. Для класифікації небанківського надавача платіжних послуг як кваліфікованого емітента платіжної картки діяльність з надання позик має бути для надавача єдиною діяльністю.

Банк не може вважатись кваліфікованим емітентом кредитної картки.

## 2.4

### ЗВІЛЬНЕНИЙ ІНСТРУМЕНТ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Термін «Звільнений Інструмент Спільного Інвестування» означає Інвестиційну Компанію, яка підлягає регулюванню як інструмент спільного інвестування за умови, що всі частки в інструменті спільного інвестування перебувають у власності або володіння ними здійснюється через фізичних осіб або Організації, які не є Підзвітними Особами, за винятком Пасивної НФО з Контролюючими Особами, які є Підзвітними Особами.

Звільненим Інструментом Спільного Інвестування може бути інститут спільного інвестування, в якого серед інвесторів немає фізичних осіб – нерезидентів, організацій – нерезидентів та Пасивних НФО з контролюючими особами – нерезидентами. Для підтвердження статусу НпФУ в ІСІ обмеження щодо участі зазначених категорій інвесторів повинно бути закріплене в законодавстві та/або в документах ІСІ. Якщо ІСІ є НпФУ, для КУА, яка здійснює управління активами такого ІСІ, відсутній обов'язок щодо додаткового взяття КУА на облік щодо цього ІСІ як ПФУ відповідно до вимог пункту 39-3.3 статті 39-3 Кодексу та щодо складання та подання звітності про підзвітні рахунки щодо ІСІ (включаючи «нульову» звітність).

#### 2.4.1. Інші непідзвітні фінансові установи з низьким рівнем ризику

Наразі законодавство України не встановлює додаткові види НпФУ. Відтак, для підтвердження статусу НпФУ організація повинна відповідати критеріям щонайменше для одного виду НпФУ з категорій описаних у цьому підрозділі 2 інформаційного листа.

## 3

### ЯКІ РАХУНКИ ТА ПОСЛУГИ Є ФІНАНСОВИМИ РАХУНКАМИ

Термін «Фінансовий Рахунок» – це рахунок, який ведеться Фінансовою Установою, і цей термін охоплює:

- Депозитні Рахунки;
- Кастодіальні Рахунки;
- частки в капіталі та у боргових зобов'язаннях в певних Інвестиційних Компаніях;
- Страхові Договори з Викупною Сумою; а також
- Договори Ануїтету.

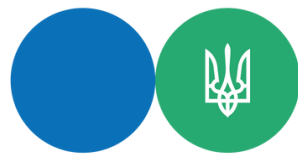
Однак термін «Фінансовий Рахунок» не охоплює жодного рахунку, що є Виключеним Рахунком, і таким чином не підлягає процедурам належної комплексної перевірки, які застосовуються для цілей визначення Підзвітних Рахунків серед Фінансових Рахунків (наприклад, до рахунку, який є Виключеним Рахунком, не застосовується вимога щодо отримання документів самостійної оцінки).





Визначення Фінансової Установи, яка вважається тією, що веде Фінансовий Рахунок, здійснюється за такими правилами:

Вид Фінансового Рахунку	Хто веде рахунок та застосовує заходи НКП	Хто подає звітність
Кастодіальний Рахунок	Фінансова Установа, яка утримує (зберігає) активи на рахунку. Якщо власником активів на Кастодіальному Рахунку виступає інша Фінансова Установа, яка їх утримує на користь клієнта, тоді такий Кастодіальний Рахунок веде ця інша Фінансова Установа.	Фінансова Установа, яка веде рахунок
Депозитний Рахунок	Фінансова Установа, яка зобов'язана здійснювати виплати щодо рахунку (окрім агента Фінансової Установи, незалежно від того, чи такий агент є Фінансовою Установою)	Фінансова Установа, яка веде рахунок
Частка в капіталі або у боргових зобов'язаннях Фінансової Установи, що (частка) становить Фінансовий Рахунок	Для ІСІ, які є ПФУ, – КУА, але обов'язки щодо НКП покладаються на депозитарну установу, яка веде рахунок в цінних паперах для депонента-інвестора (див. п.39-3.11 ст. 39-3 Кодексу);  Для пенсійного фонду – сам фонд, але обов'язок щодо здійснення НКП може покладатись на адміністратора фонду в договірному порядку; Для інших випадків – сама Фінансова Установа.	Для ІСІ, які є ПФУ, – КУА.  В інших випадках – сама ПФУ.
Договір Страхування з Викупною Сумою	Фінансова Установа, яка зобов'язана здійснювати виплати за договором.	Фінансова Установа, яка зобов'язана здійснювати виплати за договором.
Договір Ануїтету	Фінансова Установа, яка зобов'язана здійснювати виплати за договором.	Фінансова Установа, яка зобов'язана здійснювати виплати за договором.



## 3.1

### ДЕПОЗИТНИЙ РАХУНОК

#### 3.1.1. Рахунки надавачів платіжних послуг

Термін «Депозитний Рахунок» включає будь-який комерційний, поточний, ощадний, строковий чи терміновий рахунок або рахунок, який засвідчено депозитним сертифікатом, ощадним сертифікатом, інвестиційним сертифікатом, борговим сертифікатом або іншим подібним документом, що ведеться фінансовою установою в ході звичайної банківської чи подібної діяльності. Депозитний рахунок також включає суму, що утримується страховою компанією відповідно до договору про гарантоване інвестування або подібного договору для виплати чи зарахування відсотків на таку суму.

У визначенні «Депозитний Рахунок» вживається словосполучення «*комерційний, ощадний, строковий чи терміновий рахунок*». Цей термін потрібно тлумачити системно з врахуванням визначення терміну «Депозитарна Установа». Як зазначалось, «приймати депозити» означає не лише відкривати вкладні (депозитні) рахунки, а й приймати кошти (розміщення коштів) в ході звичайної банківської або подібної діяльності. Відтак, «*комерційний, ощадний, строковий чи терміновий рахунок*» означає, що депозитним рахунком є будь-який вклад коштів незалежно від того, чи нараховуються за цим вкладом проценти чи ні, а також незалежно від того, чи є договір про відкриття рахунку строковим або безстроковим. З урахуванням роз'яснень вище щодо організацій, які можуть бути Депозитарними Установами у значенні Стандарту, термін «Депозитний Договір» охоплює вкладні (депозитні) рахунки, поточні рахунки та платіжні рахунки.

Рахунок умовного зберігання (ескроу) може вважатись Виключеним Рахунком (його не потрібно перевіряти та звітувати за ним), якщо такий рахунок відповідає критеріям, переліченим у пункті 6 підрозділу 4 розділу II Порядку.

Кореспондентські рахунки не підлягають перевірці за правилами статті 39-3 Кодексу та Порядку, оскільки такі рахунки відкриваються НБУ або банками для інших банків, які є Фінансовими Установами для цілей Стандарту.

Розрахункові рахунки є Фінансовими Рахунками у значенні Стандарту, проте такі рахунки не підлягають перевірці за правилами статті 39-3 Кодексу та Порядку, якщо їх відкривають Депозитарні Установи (банки) для інших організацій, які (інші Організації) також є Фінансовими Установами у значенні, наданому у підрозділі 1 розділу II Порядку. Рахунок, власником якого є інша Фінансова Установа, не може бути підзвітним (див. визначення «Підзвітної Особи»).

Пенсійний депозитний рахунок також є Фінансовим Рахунком для цілей застосування Порядку. Проте такий рахунок може вважатись Виключеним Рахунком, якщо відповідає відповідним критеріям підрозділу 4 розділу II Порядку (див. коментарі до пункту 4.1 цього листа). Виключені Рахунки не підлягають НКП за правилами Порядку.

#### 3.1.2. Електронні гаманці

Електронні гроші – одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей.





Емітент електронних грошей має право випускати електронні гроші на суму, що не перевищує суми отриманих ним від користувача коштів. Емітент електронних грошей бере на себе зобов'язання з їх погашення на вимогу користувача.

Електронний гаманець – обліковий запис для обліку, зберігання електронних грошей та здійснення операцій з ними. Електронний гаманець відкривається користувачу для здійснення платіжних операцій.

Відповідно до ч. 2 статті 3 Закону про платіжні послуги, грошові кошти для цілей закону включають електронні гроші. Тому електронні гроші є грошовими коштами та не є Фінансовими Активами, які можуть зберігатись на Кастодіальну Рахунку. Відповідно, для цілей застосування Порядку електронний гаманець, на якому зберігаються електронні гроші (право вимоги користувача до емітента негайно погасити електронні гроші в обмін на грошові кошти), є Депозитним Рахунком.

Відтак, організації, які є Фінансовими Установами у значенні підрозділу 1 розділу II Порядку, зобов'язані застосовувати до електронних гаманців правила НКП та звітування передбачені для Депозитних Рахунків.

Нагадуємо, що виключно здійснення діяльності з емісії електронних грошей не є діяльністю Депозитарної Установи. Тому такі суб'єкти, хоча і ведуть електронні гаманці, які є Фінансовими Рахунками, не зобов'язані перевіряти ці рахунки та звітувати про них. Водночас для банку, або іншої Фінансової Установи, які є ПФУ та відкривають електронні гаманці, такі гаманці є Фінансовими Рахунками, до яких застосовуються правила НКП та звітування.

### 3.1.3. Договори споживчого кредитування (кредитні картки з можливістю поповнення понад суму заборгованості)

Якщо згідно з умовами споживчого кредитування банк, який є емітентом кредитної картки, надає споживачу можливість повертати запозичені кошти понад суму заборгованості перед банком, то таке понаднормове залучення коштів може розглядатись Депозитним Рахунком для цілей застосування Порядку. Проте, договір споживчого кредитування може не підпадати під вимоги Порядку, якщо виконуються умови для визнання такого Виключеним Рахунком (див. пункт 4.6 цього листа).

### 3.1.4. Фінансовий Рахунок для кредитної спілки

Фінансовим Рахунком для кредитної спілки є внесок (вклад) на депозитний рахунок.

Надання кредитів спілкою її членам є діяльністю подібною до банківської, при цьому сам кредитний договір не є Фінансовим Рахунком.

Також не є Фінансовим Рахунком пайовий внесок члена спілки з огляду на таке. Відповідно до статті 19 Закону України «Про кредитні спілки», майно кредитної спілки, серед іншого, формується за рахунок вступних, обов'язкових пайових та інших внесків членів кредитної спілки (**крім внесків (вкладів) на депозитні рахунки**) та інших доходів та надходжень, передбачених законом.

Майно кредитної спілки є її власністю. Кредитна спілка несе відповідальність за своїми зобов'язаннями у межах вартості майна, яке належить їй на праві власності. Члени кредитної спілки несуть відповідальність за зобов'язаннями кредитної спілки лише у межах їх пайових внесків. Член спілки, здійснюючи пайовий внесок, несе ризики господарської діяльності кредитної спілки: якщо діяльність спілки є прибутковою, член спілки отримає дохід, якщо збитковою – може не отримати дохід або навіть втратити свій внесок повністю або частково. Тому для нього пайовий внесок є інвестицією (часткою в капіталі), а не вкладом коштів, здійсненим на поворотній основі. Частка в капіталі організації є Фінансовим Рахунком виключно якщо кредитна спілка відповідає визначенню Інвестиційної Компанії.

## 3.2

### КАСТОДІАЛЬНИЙ РАХУНОК

Термін «Кастодіальний Рахунок» означає рахунок (відмінний від Договору Страхування або Договору Ануїтету), на якому зберігається (утримується) один або кілька Фінансових Активів на користь іншої особи.

Термін «Фінансовий Актив» включає:

- цінний папір (наприклад, частку акцій корпорації; партнерство або частку бенефіціарного власника у партнерстві чи трасті з широкою участю або публічному партнерстві чи трасті; боргові розписки, облігації, боргові зобов'язання або інший документ, що засвідчує боргове зобов'язання);
- частку у партнерстві,
- продукцію,
- своп (наприклад, свопи, базовим активом (показником) яких є процентні ставки, валюта, різниця процентних ставок, максимальні процентні ставки, мінімальні процентні ставки, продукція, свопи на акції, індекс акцій та подібні угоди),
- Договір Страхування або Договір Ануїтету, або
- будь-яку частку (включаючи ф'ючерсний або форвардний контракт чи опціон) у цінному папері, участі у партнерстві, продукції, свопі, Договорі Страхування або Договорі Ануїтету.

Термін «Фінансовий Актив» не включає неборгову пряму частку у нерухомому майні.

Термін «Фінансовий Актив» використовується у визначенні термінів «Кастодіальна Установа», «Інвестиційна Компанія», «Кастодіальний Рахунок» та «Виключені Рахунки». Хоча він не стосується усіх типів активів, він прагне охопити будь-які активи, які можуть зберігатися на рахунку, який ведеться Фінансовою Установою, за винятком неборгової прямої частки у нерухомому майні.

Як зазначалось, термін «Фінансовий Актив» повинен тлумачитись широко (як визначено в Порядку) незалежно від наявності схожого визначення у національному(галузевому) законодавстві України.

Цінні папери є фінансовими активами для цілей застосування Порядку. Договори позики (кредитні договори) також є фінансовими активами, навіть якщо право вимоги не засвічується борговим цінним папером.

Термін «Фінансовий Актив» не включає неборгову пряму частку у нерухомому майні (таку як участь у фонді фінансування будівництва) або продукцію, що є фізичним товаром, таким як пшениця чи дорогоцінні метали.

Поняття «продукція» для цілей застосування Порядку охоплює, наприклад, деривативні фінансові інструменти (базовим активом яких є продукція у значенні, наданому цьому терміну Законом України «Про товарні біржі») та вуглецеві кредити. Тобто сировина чи дорогоцінні метали не є Фінансовими Активами (оскільки це фізичний товар), але деривативні контракти, для яких вони є базовим активом, є Фінансовими Активами.



Відповідно до коментаря до визначення терміну «Фінансовий Актив», оборотні боргові інструменти, якими торгують на регульованому або позабіржовому ринку, і розповсюдження та володіння якими здійснюється через Фінансові Установи, а також частки або паї в установах, що спеціалізуються на інвестиціях у нерухомість, зазвичай вважатимуться Фінансовими Активами. Тому термін «фінансовий актив» охоплює сертифікати ФОН.

### 3.2.1. Рахунки в цінних паперах

Рахунок у цінних паперах депонента, який відкривається депозитарною установою на підставі договору про обслуговування рахунка в цінних паперах власнику цінних паперів, співвласникам цінних паперів, є Кастодіальним Рахунком, на якому зберігаються Фінансові Активи (цінні папери).

### 3.2.2. Рахунок умовного зберігання в цінних паперах

Рахунок умовного зберігання в цінних паперах (далі – рахунок ескроу в цінних паперах) відкривається депозитарною установою власнику цінних паперів на підставі договору рахунка ескроу в цінних паперах, що укладається між власником цінних паперів, бенефіціаром та депозитарною установою або між власником цінних паперів та депозитарною установою.

За загальним правилом, рахунок ескроу в цінних паперах може бути Кастодіальним Рахунком. Проте правовий режим умовного зберігання Фінансових Активів може вплинути на визначення особи або переліку осіб, яка (які) мають майнові права щодо Фінансових Активів на рахунку, щодо доходів за рахунком, та відповідно хто є Власниками Рахунку (див. визначення терміну «Власник Рахунку»).

Рахунок ескроу в цінних паперах може вважатись Виключеним Рахунком (його не потрібно перевіряти та звітувати за ним), якщо такий рахунок відповідає критеріям, переліченим у пункті 6 підрозділу 4 розділу II Порядку.

### 3.2.3. Договір про управління фінансовими інструментами

Відповідно до законодавства у сфері регулювання ринку капіталів, особа (установник управління) може передати інвестиційній фірмі (управителю) фінансові інструменти та кошти в управління на підставі договору про управління фінансовими інструментами. Фінансові інструменти передаються в управління з усією сукупністю засвідчених ними прав. Управитель реалізує права щодо управління наданими активами через призначення його керуючим рахунку у цінних паперах депонента – установника управління.

Незважаючи на те, що інвестиційна фірма – управитель розпоряджається цінними паперами в інтересах депонента за рахунком, управитель не є Власником Рахунку щодо відповідного Кастодіального Рахунку, оскільки не має право на доходи від Фінансових Активів, отримані внаслідок управління. Право на доходи (прибуток) від операцій з цінними паперами належить установнику управління, який є Власником Рахунку. Відтак, обов'язок щодо здійснення НКП та звітування за кожен Кастодіальний Рахунок покладається на відповідну депозитарну установу, яка здійснює депозитарну діяльність. Відповідно сам рахунок не є таким, що належить іншій Фінансовій Установі.

Фінансова Установа, яка веде рахунок в цінних паперах депонента – установника управління, має право залучати інвестиційну фірму на договірній основі для збору інформації або здійснення НКП (наприклад, для отримання інформації щодо доходів, виплачених шкодо цінних паперів або у зв'язку з їх відчуженням) у порядку встановленому законодавством.

## 3.3

**ЧАСТКА В КАПІТАЛІ АБО В БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ**

Фінансовий Рахунок у випадку Інвестиційної Компанії включає будь-яку частку в капіталі або у боргових зобов'язаннях Фінансової Установи. Незалежно від вищевикладеного термін «Фінансовий Рахунок» не включає будь-яку частку в капіталі або у боргових зобов'язаннях в Організації, яка є Інвестиційною Компанією, виключно на тій підставі, що вона надає консультації з інвестування та діє від імені або управляє портфелями для і діє від імені клієнта з метою інвестування, управління або адміністрування щодо Фінансових Активів, депонованих від імені клієнта, у Фінансовій Установі, що не є такою Організацією.

**3.3.1. Частка в капіталі КУА та в капіталі організації, що здійснює управління активами недержавних пенсійних фондів**

Виходячи з коментаря до визначення «Інвестиційної Компанії», Інвестиційною Компанією є фонд, траст або будь-яке інше правове утворення, в яке інвестують (придбавають частку) з метою отримання прибутку від інвестування в Фінансові Активи або операцій з ними.

Оскільки КУА здійснює діяльність з управління активами на користь інших осіб (ІСІ), за що отримує винагороду за договором, доходи та прибуток КУА не виникає у зв'язку із здійсненням діяльності з інвестування в Фінансові Активи. Тому учасники або акціонери КУА не інвестують в КУА з тих же міркувань, з яких інвестори ІСІ інвестують кошти в ІСІ.

Отже, для цілей застосування Порядку, хоч КУА і є Фінансовою Установою, вона проте не має «Фінансових Рахунків» і не зобов'язана застосовувати заходи належної комплексної перевірки для визначення підзвітності часток в статутному капіталі самої КУА (перевіряти власних акціонерів або учасників). Відсутність Фінансових Рахунків не звільняє КУА від обов'язку подавати за себе звіт про підзвітні рахунки («нульова звітність»).

Аналогічний підхід може бути застосовано до часток в статутному капіталі банку чи іншої організації, яка відповідно до законодавства здійснює управління активами недержавних пенсійних фондів (їм не потрібно застосовувати НКП для визначення підзвітності часток в статутному капіталі).

**3.3.2. Частка в капіталі ІСІ, який є Інвестиційною Компанією**

Акція корпоративного інвестиційного фонду – цінний папір, емітентом якого є корпоративний інвестиційний фонд (далі – корпоративний фонд) та який посвідчує майнові права його власника (учасника корпоративного фонду), включаючи право на отримання дивідендів (для закритого корпоративного фонду), частини майна корпоративного фонду у разі його ліквідації, право на управління корпоративним фондом, а також немайнові права, передбачені законом про ІСІ.

Частка інвестора в майні (активах) корпоративного фонду засвідчується акціями, які є цінними папером та відповідно Фінансовим Активом. Попри це, акція як цінний папір є лише юридичним інструментом, який виражає набір майнових прав (частки в капіталі), що належать інвестору.

Фінансовим Рахунком для Інвестиційної Компанії є частка у капіталі (активах) фонду. Тобто для кожного інвестора потрібно встановити повний пакет акцій, які йому належать в кожному фонді.





**Вартість рахунку** встановлюється виходячи з останньої оцінки, яку відповідно до законодавства потрібно проводити для встановлення вартості цінних паперів. КУА визначає розрахункову вартість цінних паперів фондів регулярно (періодичність залежить від класифікації фонду) відповідно до статті 56 Закону про ІСІ. Розрахункова вартість з часом буде відрізнятися від первинної вартості цінних паперів, за якою вони обліковуються на рахунку в цінних паперах у депозитарній установі, або за якою інвестор придбав акції.

Інвестиційний сертифікат – цінний папір, емітентом якого є компанія з управління активами пайового інвестиційного фонду (далі – пайовий фонд) та який засвідчує право власності учасника пайового фонду на частку в пайовому фонді та право на отримання дивідендів (для закритого пайового фонду). Пайовий фонд – сукупність активів, що належать учасникам такого фонду на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні компанії з управління активами та обліковуються нею окремо від результатів її господарської діяльності.

Як і у випадку з корпоративним фондом, для інвестора пайового фонду частка в активах (капіталі) фонду засвідчується цінним папером – інвестиційним сертифікатом. Інвестиційний сертифікат та частка співвідносяться як зміст (майнові права від володіння часткою в активах) та форма (цінний папір, що засвідчує майнові права). Тому для інвестора пайового фонду «Фінансовий Рахунок» – це всі інвестиційні сертифікати, які йому належать в одному пайовому фонді. Вартість «частки в капіталі» визначається за розрахунковою вартістю, як зазначено вище.

### 3.3.3. Частка в капіталі пенсійного фонду, який є Інвестиційною Компанією

Для пенсійного фонду, який є Інвестиційною Компанією, Фінансовим Рахунком є «частка в капіталі» (в активах) фонду.

Відповідно до ч. 1 статті 51 Закону про НПФ, сума пенсійних коштів, що належить кожному учаснику фонду, визначається шляхом множення кількості одиниць пенсійних активів фонду, облікованих на індивідуальному пенсійному рахунку учасника фонду, на чисту вартість одиниці пенсійних активів фонду та відображається на індивідуальному пенсійному рахунку учасника фонду. Сума пенсійних коштів усіх учасників пенсійного фонду дорівнює чистій вартості активів пенсійного фонду.

Відтак, для пенсійного фонду, який відповідає визначенню Інвестиційної Компанії, часткою учасника в капіталі фонду є пенсійні кошти, які обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку кожного учасника.

Звертаємо увагу на те, що навіть якщо пенсійний фонд є ПФУ у нього може не бути Фінансових Рахунків, якщо умови пенсійних контрактів та пенсійних схем відповідають визначенню Виключеного Рахунку (див. критерії для «накопичувального або пенсійного рахунку»).

ПФУ яка не має «Фінансових Рахунків» протягом звітного календарного року подає «нульову» звітність, але зобов'язана щорічно перевіряти умови надання послуг на предмет появи тих, що відповідають визначенню Фінансового Рахунку.

### 3.3.4. Частка в капіталі інвестиційної фірми

Термін «Фінансовий Рахунок» не включає будь-яку частку в капіталі або у боргових зобов'язаннях в Організації, яка є Інвестиційною Компанією, виключно на тій підставі, що вона надає консультації з інвестування та діє від імені або управляє портфелями для і діє від імені клієнта з метою інвестування, управління або адміністрування щодо Фінансових Активів, депонованих від імені клієнта, у Фінансовій Установі, що не є такою Організацією.

Частка в статутному капіталі інвестиційної фірми, яка відповідає визначенню Інвестиційної Компанії, не є Фінансовим Рахунком з тих же міркувань, що і частка в капіталі КУА, оскільки інвестиційна компанія не є інструментом спільного інвестування або інвестиційним фондом. Натомість, інвестиційна фірма може здійснювати операції з фінансовими інструментами на користь клієнтів та може мати Кастодіальні Рахунки (див. коментар до визначення «Кастодіальний Рахунок»).

### 3.3.5. Частка в капіталі фінансової установи, створеної для ухилення від виконання вимог CRS

Порядок передбачає, що Фінансовий Рахунок включає будь-яку частку в капіталі або у боргових зобов'язаннях Фінансової Установи, якщо клас часток був встановлений з метою уникнення подання звітності відповідно до вимог Кодексу та Порядку.

Таким чином, частка в капіталі або у боргових зобов'язаннях у Кастодіальній Установі, Депозитарній Установі, Інвестиційній Компанії (крім Інвестиційної Компанії, якщо вона надає консультації з інвестування та діє від імені або управляє портфелями для і діє від імені клієнта з метою інвестування, управління або адміністрування щодо Фінансових Активів, депонованих від імені клієнта, в іншій Фінансовій Установі) або Визначеній Страховій Компанії, які були засновані з метою уникнення звітування, будуть Фінансовими Рахунками.

## 3.4

### ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ З ВИКУПНОЮ СУМОЮ

Термін «Договір Страхування з Викупною Сумою» означає договір страхування (відмінний від договору перестрахування збитків між двома страховими компаніями), що має Викупну Суму.

Термін «Викупна Сума» означає більше з наступного:

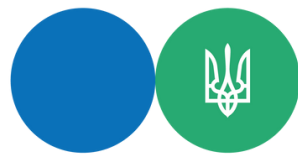
- ▶ суму, яку власник полісу має право отримати у разі відмови або розірвання договору (визначену до вирахування штрафу за дострокове припинення договору страхування або заборгованості за кредитом), та
- ▶ суму, у межах якої власник полісу може отримати кредит від страховика відповідно до або на підставі договору.

Стандарт не обмежує визначення термінів «Договір Страхування з Викупною Сумою» та «Викупна Сума» виключно договорами страхування життя з накопичувальною складовою. Натомість, у визначенні «Викупної Суми» надається перелік видів виплат (платежів), **які не включаються** до Викупної Суми.

Термін «Викупна Сума» не включає суму, що підлягає сплаті за Договором Страхування:

- ▶ 1) виключно у разі смерті особи, застрахованої за договором страхування життя;





- 2) як відшкодування у разі тілесних ушкоджень або хвороби або інше відшкодування, що забезпечує компенсацію економічної шкоди, понесеної внаслідок настання страхової події;
- 3) як відшкодування раніше сплаченої премії (за вирахуванням вартості страхових витрат, незалежно від того, чи їх фактично призначено, чи ні) за Договором Страхування (іншого, ніж інвестиційного страхування життя, або договору ануїтету) через анулювання або розірвання договору, зменшення суми зобов'язань протягом строку дії договору або у зв'язку з перерахунком суми премії через технічні помилки тощо;
- 4) як дивіденди власнику полісу (крім дивідендів у разі припинення) за умови, що такі дивіденди відносяться до Договору Страхування, згідно з яким здійснюються виключно виплати, описані в абзаці 2; або
- 5) як повернення авансової премії або депозиту премій за Договором Страхування, за яким премія сплачується щонайменше щороку, якщо сума авансової премії або депозиту премій не перевищує розмір наступної річної премії, яка повинна бути сплачена за договором.

Отже, якщо Викупна Сума за договором страхування повністю складається з видів виплат перелічених в абзацах 1-5 вище, то для цілей застосування Порядку Договір Страхування не матиме Викупної Суми, а тому не буде Фінансовим Рахунком. Договір страхування, який не є договором ануїтету, та який не має Викупної Суми не підлягає належній комплексній перевірці за правилами Порядку.

Якщо договір страхування життя має накопичувальну складову, такий договір буде мати Викупну Суму та відповідно вважатиметься «Договором Страхування з Викупною Сумою».

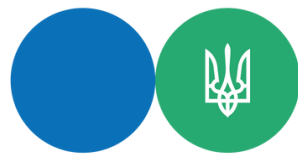
## 3.5

### ДОГОВІР АНУЇТЕТУ

Термін «Договір Ануїтету» означає договір, згідно з умовами якого емітент зобов'язується здійснювати виплати протягом періоду часу, визначеного частково або в цілому, з урахуванням очікуваної тривалості життя однієї або декількох фізичних осіб. Термін також включає договір, який вважається договором ануїтету (передбачає ануїтетні виплати) згідно із законодавством України та згідно з яким емітент зобов'язується здійснювати виплати протягом визначеної кількості років.

Звертаємо увагу на те, що друга частина (друге речення) у визначенні цього терміну повинно тлумачитись з урахуванням першої частини, яка вказує на те, що ануїтетні виплати за договором повинні визначатись повністю або частково з урахуванням очікуваної тривалості життя однієї або декількох фізичних осіб. Відтак, якщо договір страхування передбачає регулярні послідовні страхові виплати, але такі виплати не визначаються з урахуванням очікуваної тривалості життя (не пов'язані зі страхуванням життя), то відповідний договір не вважається «Договором Ануїтету» та Фінансовим Рахунком для цілей застосування Порядку. Наприклад, не є Фінансовим Рахунком Договір страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, навіть якщо за договором здійснюються ануїтетні страхові виплати у зв'язку зі смертю потерпілого.

Термін «Фінансовий Рахунок» **не охоплює певні Договори Ануїтету**, а саме договір страхування, що не пов'язаний з результатами інвестиційної діяльності, договір негайного довічного ануїтету, що не може бути переданий іншій особі, який укладено з фізичною особою та за яким здійснюються пенсійні виплати або виплати з непрацездатності/інвалідності за рахунком, який вважається Виключеним Рахунком.



Відповідно до коментаря до визначення «Договір Ануїтету» у Стандарті, «негайний довічний ануїтет без права передачі іншій особі, що не пов'язаний з інвестиційною діяльністю» є Договором Ануїтету, права за яким не можуть бути передані іншій особі, який (1) **не є договором ануїтету, пов'язаним з інвестиційною діяльністю**; (2) передбачає негайну виплату ануїтету; та (3) є договором про довічний ануїтет.

**«Договір ануїтету, пов'язаний з інвестиційною діяльністю»** означає договір ануїтету, згідно з яким здійснюється коригування страхової виплати або премій для відображення інвестиційного доходу або ринкової вартості активів, пов'язаних з цим договором.

«Негайний ануїтет» або «негайна виплата ануїтету» означає договір ануїтету, який (1) придбаний за одноразову премію або компенсацію ануїтету, та (2) передбачає початок щорічної або більш частішої виплати приблизно рівних за обсягом періодичних сум не пізніше ніж через один рік після дати придбання договору (полісу).

«Договір про довічний ануїтет» – це договір ануїтету, який передбачає виплати, що здійснюються упродовж періоду життя однієї або життів декількох фізичних осіб.

## 4

### ВИКЛЮЧЕНИЙ РАХУНОК

Термін «Виключений Рахунок» означає будь-який з видів рахунків, що відповідає визначеному набору критеріїв встановлених підрозділом 4 розділу II Порядку.

## 4.1

### НАКОПИЧУВАЛЬНИЙ АБО ПЕНСІЙНИЙ РАХУНОК

Виключеним Рахунком є накопичувальний або пенсійний рахунок або пенсійний контракт, який відповідає усім таким вимогам:

- 1) рахунок підлягає регулюванню як особистий пенсійний рахунок або є частиною зареєстрованого або регульованого накопичувального або пенсійного плану для виплати накопиченого внеску або пенсійних виплат (включаючи допомогу у разі інвалідності чи смерті);
- 2) до рахунку застосовуються пільгові умови оподаткування (тобто внески на рахунок, які в іншому випадку підлягали б оподаткуванню, враховуються як податкова знижка або виключаються із загального доходу власника рахунку для цілей оподаткування, або оподатковуються за зниженою ставкою, або оподаткування інвестиційного доходу з рахунку відкладено на податковий період, у якому здійснюється пенсійна виплата, або оподаткування здійснюється за зниженою ставкою);
- 3) інформація щодо рахунку підлягає включенню у звітність, що подається ДПС (на відміну від аналогічної вимоги наявної у визначенні Пенсійного Фонду з Широкою/Обмеженою Учасю, у визначенні терміну «Виключений Рахунок» не вказано, що звітність щодо рахунку повинен подавати пенсійний фонд);
- 4) зняття коштів зумовлено досягненням визначеного віку виходу на пенсію, втратою працездатності чи смертю або застосовуються штрафні санкції у разі зняття коштів до настання таких визначених подій; та



- 5) щорічні внески обмежуються сумою, еквівалентною 50 000 доларів США або меншою, або існує максимальний ліміт позитивних внесків на рахунок у сумі, еквівалентній 1 000 000 доларів США або меншій, в кожному випадку застосовуючи правила агрегування рахунків та перерахунку валют.

Фінансовий Рахунок, який в інших аспектах задовольняє вимоги абзацу 5, не може розглядатись як такий, що не відповідає цим вимогам, виключно тому, що на такий Фінансовий Рахунок можуть надходити активи або кошти, передані з одного або декількох Виключених Рахунків, які відповідають вимогам описаним вище, або вимогам щодо непенсійних рахунків з пільговим оподаткуванням, або від одного або декількох накопичувальних або пенсійних фондів, які відповідають визначенню Непідзвітних Фінансових Установ.

Наголошуємо, що перелічені 5 умов повинні виконуватись (підтверджуватись) виходячи з норм чинного законодавства України.

## 4.2

### НЕПЕНСІЙНИЙ РАХУНОК З ПІЛЬГОВИМ ОПОДАТКУВАННЯМ

Виключеним є Рахунок, який відповідає усім вимогам відповідно до норм чинного законодавства України, а саме:

- 1) рахунок, що підлягає регулюванню як інструмент інвестування для цілей, відмінних від пенсійних виплат, і регулярно торгується на організованому ринку цінних паперів, або рахунок, що підлягає регулюванню як інструмент заощадження для інших цілей, відмінних від пенсійного накопичення;
- 2) до рахунку застосовуються пільгові умови оподаткування (тобто внески на рахунок, які в іншому випадку підлягали б оподаткуванню, враховуються як податкова знижка або виключаються із загального доходу власника рахунку для цілей оподаткування, або оподатковуються за зниженою ставкою, або оподаткування інвестиційного доходу з рахунку відкладено на податковий період, у якому здійснюється виплата доходу власнику рахунку, або оподаткування здійснюється за зниженою ставкою);
- 3) зняття коштів обумовлено дотриманням визначених критеріїв, що стосуються мети інвестиційного або ощадного рахунку (наприклад, надання освітніх або медичних виплат), або при знятті коштів, здійсненому до виконання таких критеріїв, застосовуються штрафні санкції; та
- 4) щорічні внески обмежуються сумою, еквівалентною 50 000 доларів США або меншою, із застосуванням правил агрегування рахунків та перерахунку валют.

## 4.3

### СТРОКОВИЙ ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Виключеним Рахунком є договір страхування життя з періодом покриття, який закінчується до досягнення застрахованою особою 90-річного віку, за умови, що договір задовольняє усі вимоги:

- 1) періодичні премії, які з часом не зменшуються та які сплачуються щонайменше раз на рік протягом строку дії договору або до досягнення застрахованою особою віку у 90 років залежно від того, який період коротший;



- 2) договір не має договірної вартості, до якої будь-яка особа може отримати доступ (шляхом зняття коштів, позики чи іншим способом) без розірвання договору;
- 3) сума (відмінна від допомоги у випадку смерті), що підлягає сплаті під час розірвання або припинення дії договору, не може перевищувати сукупну суму премій, сплачених за договором, за вирахування сум, що нараховуються у разі смерті, захворювання та покриття витрат (незалежно від того, чи вони фактично були виплачені) за період або періоди існування договору, та будь-які суми, сплачені до припинення або розірвання договору; а також
- 4) договір не передано іншій особі за винагороду.

#### 4.4

### РАХУНОК ЩОДО УПРАВЛІННЯ СПАДКОВИМ МАЙНОМ

Рахунок, який ведеться виключно довірительом щодо спадку (наприклад, за договором про управління спадщиною), якщо документація на такий рахунок включає копію заповіту померлого або свідоцтва про смерть, є Виключеним Рахунком.

#### 4.5

### РАХУНОК УМОВНОГО ЗБЕРІГАННЯ (ЕСКРОУ)

Рахунок умовного зберігання (ескроу) є Виключеним Рахунком лише, якщо його створено (відкрито) на підставах описаних нижче, та якщо виконуються відповідні умови визначені пунктом 6 підрозділу 2 розділу II Порядку. Підставами для відкриття рахунку, який може бути Виключеним Рахунком, є:

- 1) судовий наказ (постанова) або рішення;
- 2) продаж, обмін або оренда нерухомого чи рухомого майна за умови, що рахунок відповідає таким вимогам:

✓ на рахунок вноситься тільки перший внесок, завдаток, депозит у сумі, необхідній для забезпечення зобов'язання, безпосередньо пов'язаного з операцією, або подібний платіж, або вноситься фінансовий актив, що вноситься на рахунок у зв'язку з продажем, обміном або орендою власності;

✓ рахунок створюється та використовується виключно для забезпечення зобов'язання покупця сплатити купівельну ціну за майно, продавця сплатити умовне зобов'язання, орендодавця чи орендатора сплатити збитки щодо орендованого майна відповідно до договору оренди;

✓ активи рахунку, включаючи дохід, одержаний з нього, будуть виплачені або розподілені іншим чином на користь покупця, продавця, орендодавця або орендатора (в тому числі для забезпечення зобов'язань такої особи), коли майно продається, обмінюється або повертається, або оренда припиняється;

✓ рахунок не є маржинальним або подібним рахунком, створеним у зв'язку з продажем або обміном Фінансового Активу; а також

✓ рахунок не пов'язаний з Депозитним Рахунком, описаним у пункті 4.6 цього листа.





- 3) зобов'язання Фінансової Установи, що обслуговує позику, забезпечену заставою нерухомого майна, відкласти частину платежу виключно для полегшення сплати податків або оплати страхування, що пов'язане з нерухомим майном, у майбутньому;
- 4) зобов'язання Фінансової Установи виключно сприяти сплаті податків у майбутньому.

## 4.6 ДЕПОЗИТНИЙ РАХУНОК, ЩО ВИНИКАЄ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОВЕРНЕННЯМ КЛІЄНТОМ КОШТІВ ПОНАД СУМУ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Виключеним є Депозитний Рахунок, що відповідає таким вимогам:

- 1) рахунок існує виключно тому, що клієнт здійснює платіж, який перевищує баланс заборгованості за кредитною картою або іншим поновлюваним кредитним засобом, і переплата не відразу повертається клієнту; та
- 2) до 1 жовтня 2023 року включно Фінансова Установа впроваджує політику та процедури, які перешкоджають клієнту робити переплати у сумі понад еквівалент 50 000 доларів США, або які забезпечують, щоб переплата будь-яким клієнтом у сумі понад еквівалент 50 000 доларів США поверталась клієнтові протягом 60 днів, у кожному випадку із застосуванням правил агрегування рахунків та перерахунку валют, викладених у пунктах 4 та 5 розділу IX Порядку. Для вказаних цілей сума переплати клієнта не враховується під час розрахунку кредитного балансу у частині платежів, які є спірними, але враховується у сумі кредитних залишків, що виникають внаслідок повернення товарів.

Для того щоб скористатись звільненням, встановленим для описаних у цьому пункті рахунків, Організація, створена починаючи з 1 липня 2023 року, повинна впровадити відповідні політику та процедури протягом шести календарних місяців починаючи з першого дня місяця, наступного за місяцем, у якому здійснено державну реєстрацію юридичної особи або акредитацію відокремленого підрозділу іноземної Організації.